

ROVARTANI LAPOK

HAVI FOLYÓIRAT

KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A HASZNOS ÉS KÁRTÉKONY ROVAROKRA

XXI. KÖTET. 1914 ÁPRILIS—AUGUSZTUS 4—8. FÜZET.

Odontosia Sieversi Mén. Magyarországon.

Irta: DR. PAZSICZKY JENŐ.

Folyó évi április hó 1-én este a trencsényi ívlámpák egy új fajjal gazdagították Magyarország nagylepkéinek faunáját, az eddig csak Ausztriából és Oroszországból ismert *Odontosia Sieversi* MÉN. nevű Notodontidával.

Este 8 óra felé járt az idő, a midőn az egyik ívlámpa oszlopának árnyékában egy a porban vergődő, első tekintetre kopott *Biston strataria*-nak látszó lepkét figyeltem meg, s csekély híjja, hogy épen ezért ott is nem hagytam az állatot. Győzött persze a kíváncsiság és hazajövet, már örömmel láttam tévedésemet az egyelőre ismeretlen Notodontidában. Egy-kettőre előkerültek könyveim: először ABAFI—AIGNER, majd pedig, miután a hasonló *Odontosia carmelita* ESP. leírása meg nem felelt, REBEL lepkékönyve, a mely aztán nagy öröömre és csodálkozásomra rávezetett a helyes nyomra és névre! Valósággal élveztem a lepkém elterjedéséről írottakat: „Egy évtized előtt még igen kevéssé ismerték . . . Előfordul Sziléziában, Morvaországban, Galiciában és Nyugat-Oroszországban . . .” ABAFI—AIGNER csak röviden mint külföldit említi, SPULER pedig mint ausztriai és oroszországi állatot tárgyalja legújabb könyvében, s így fel kell tételeznem, hogy hazánkból az általam folyó évi április hó 1-én fogott egy, s a következő napon elejtett két ♀ példány az első, következésképp úgy vélem, hogy nem végzek hiábavaló munkát, ha a mellékelt képre való hivatkozás mellett röviden ismertetem északnyugati felföldünk nyíreseinek új lakóját, mely kétségkívül a közel szomszédos Morvaország felől juthatott el hozzánk.

A nőtény, habitusát és rajzát tekintve, erősen emlékeztet a rokon *Odontosia carmelita*-ra, azonban sokkal halaványabb, mint az, különösen az elülső szárny mellső felében, melynek színe az erősen uralkodó ibolyás-szürke alapszíntől eltérőleg, halvány vörhenyesbarna, megvannak a harántsávok felső részét jelző világos, a *carmelita*-énál nagyobb foltok, a tisztán kivehető és a sötét fogban

összefutó harántsávok által határolt középmező szürkével gyéren behintett sárgás-barna színű és ellentétben a *carmelita*-éval, igen jól kiválik a környezetből; jellemzők még a külső harántsávból kifelé induló, hosszú nyíl-alakú foltok; a barnás szürke színű hátsó szárnyon fehéres középsáv vonul végig, mely a farzug fölött a legvilágosabb és ugyanitt, különösen befelé, sötéten határolt. Szükségesnek tartottam úgy a kép közlését, mint ezen leírást, mert úgy a REBEL-, mint a SPULER-féle könyvekben megjelent képek határozottan nem jók s azok alapján lepkém egyáltalán fel nem ismerhető.

Jellemzőnek találom, hogy a rövid időközben fogott példányok mind nőstények voltak, s így fel kell tételeznem, hogy átvonuló, új hazát kereső lepkékkel volt dolgom, melyeket aztán az útjukba eső ívlámpák vakító fénye elkábítva, kezemre játszott. Az egyik példányt felélesztve, peterakásra birtam és most a lerakott 42 petéből kikelt kis hernyókat roppant gonddal nevelem, hogy azok révén néhány ♂ példány birtokába is juthassak, a melyeket annak idején szívesen fogok ismét e lapok hasábjain ismertetni. A pete és a hernyók leírását SPULER igen pontosan adja, csak az utóbbiak kikelési ideje tekintetében volt eltérés, mert azok nem a 8-ik, hanem a 15-ik napon keltek ki, sőt egy elkésett a 17-iken. És még egy dolog nincs a SPULER-ben: hogy kikelés után a kis hernyók hátán, és pedig annak első felében kékes-zöld, hátsó felében pedig halvány hússzínű hosszanti foltosáv látható, a mely azonban a táplálék főlvétellel csakhamar eltűnik. Érdekes, hogy a teljesen kifejlődött hernyó, mikor bábozódás céljából a fáról levonul, egész testét nyállal vonja be, akárcsak a halálfejes lepke vagy a galambfarú lepke.

Ezekben gondoltam az árjegyzékek szerint aránylag nagyértékű, következésképp ritka jövevényünk leírását és ismertetését közzétenni. Talán nem is kell megemlítenem, hogy az egyik példányt a Magyar Nemzeti Múzeumnak engedtem át.

A „vak“ Trechus-ok szeméről.

(Über die Augen der „blinden“ Trechen.)

Irta: BOKOR ELEMÉR.

MÜLLER *Trechus*-monografiájának¹ megjelenése óta coleopterologusaink körében általános szokássá vált az eddig „*Anophthalmus*“ névvel jelzett Carabidákat „vak *Trechus*“-oknak nevezni. E megnevezés legélesebb kifejezését NETOLITZKY-nek nemrégén megjelent cikkében² nyerte, melyben a szerző a *Trechus* nemet könnyebb áttekintés céljából (Klarheit und Übersichtlichkeit) a „*Trechis oculati*“ és „*Trechis coeci*“ csoportokra (Gruppe, Artenreihe) osztja. Utóbb megemlíti ugyan, hogy a „*Trechis coeci*“ kifejezés alatt csupán csak egy megrövidített diagnózist, alfajok (összegét és semmi mást sem ért, mégis ajánlja, hogy a vak *Trechus*-okat a katalógusokban „*Trechis coeci*“ felírással lásák el.

Névszerint a következő alnemekbe tartozó fajok lennének a „*Trechis coeci*“ névvel jelzendők: *Duvalius* DELAR., *Neoduvalius* J. MÜLL., *Typhlotrechus* J. MÜLL., *Anophthalmus* STURM, *Aphaenopsis* J. MÜLL., *Scotoplanetes* ABS., *Aphaenopidius* J. MÜLL., *Pseudaphaenops* WINKL.,

Scit dem Erscheinen der *Trechus*-Monographie MÜLLER's¹ ist es im Kreise unserer Coleopterologen Gebrauch geworden die bis jetzt unter dem Namen „*Anophthalmus*“ bezeichneten Carabiden „*blinde Trechen*“ zu benennen. Diese Bezeichnung erhielt ihre schärfste Formulierung in der unlängst erschienenen Abhandlung NETOLITZKY's,² in welcher der Autor die Gattung *Trechus* zwecks Klarheit und Übersichtlichkeit in die Gruppen (Artenreihe) „*Trechis oculati*“ und „*Trechis coeci*“ gliedert. Später erwähnt derselbe zwar, dass er unter dem Ausdruck „*Trechis coeci*“ nur eine abgekürzte Diagnose, eine Summe von Unterarten (?) und nichts weiter versteht, schlägt aber dennoch vor die blinden *Trechis* in den Katalogen mit der Überschrift „*Trechis coeci*“ zu versehen.

Namentlich sollten folgende Untergattungen mit dem Namen „*Trechis coeci*“ versehen werden: *Duvalius* DELAR., *Neoduvalius* J. MÜLL., *Typhlotrechus* J. MÜLL., *Anophthalmus* STURM, *Aphaenopsis* J. MÜLL., *Scotoplanetes* ABS., *Aphaenopidius* J. MÜLL., *Pseudophaenops* WINKL., *Aphaenops* BONV., *Neotrechus*

¹ DR. JOS MÜLLER: Beiträge zur Kenntnis der Höhlenfauna der Ostalpen und der Balkanhalbinsel. II. Revision der blinden *Trechus*-Arten. (Denkschr. d. math.-naturw. Kl. d. kais. Akad. d. Wiss. XC. 1913.)

² DR. FRITZ NETOLITZKY: Dr. J. Müllers Monographie der blinden *Trechus*-Arten. (Coleopt. Rundschau. III. p. 28 etc.)

Aphaenops BONV., *Neotrechus* J. MÜLL., *Orotrechus* J. MÜLL.

Részemről nem óhajtom itt MÜLLER kiváló munkáját kellőleg méltányolni, nem is kívánok NETOLITZKY czikke felett pálezzát törni, csupán csak arra akarok hivatkozni, mily káros és feltartóztató hatással van az „oculatus“ és „coecus“ kifejezés a *Trechus*-nem szisztematikájának előítéletlen kiépítésére, mely keveset nyertünk az igazság megismerésében az által, hogy a *Trechus* és *Anophthalmus* nemeket egybevontuk ugyan, azonban őket mégis két nagy alnemesoporra osztottuk. Mindaddig, a míg nem vagyunk képesek a „vak“ és „látó“ kifejezésektől magunkat teljesen emancipálni, nem is számíthatunk a *Trechus*—*Anophthalmus* probléma előítéletnélküli megoldására.

Coleopterologusaink kétségtelen abból a nézetből indulnak ki, hogy mindazon fajoknál, melyek a fenti alnemekbe tartoznak, teljesen hiányzik a látás érzéke, vagyis az állatok vakok. Arra nézve azonban, vajjon e fajoknál a szemek csökevényei kimutathatók-e, csak egészen általános, többé-kevésbé határozatlan, vagy hiányos választ kapunk. Pedig e kérdés kifogástalan megfelelése felette nagy fontossággal bír a „vak“ kifejezésnek teljes mértékeltésére.

J. MÜLL., *Orotrechus* J. MÜLL.

Meinerseits beabsichtige ich hier nicht MÜLLER's hervorragende Arbeit gehörig zu würdigen, auch wünsche ich nicht über NETOLITZKY's Abhandlung den Stab zu brechen; ich möchte nur darauf hinweisen, wie schädlich und hemmend die Ausdrücke „*oculatus*“ und „*coecus*“ auf den vorurteilsfreien Ausbau der Systematik der Gattung *Trechus* einwirken, wie wenig wir im Erkennen der Wahrheit dadurch gewannen, dass wir zwar die Gattungen *Trechus* und *Anophthalmus* zusammengezogen hatten, sie aber trotzdem in zwei grosse Untergattungsgruppen teilten. Solange wir nicht im Stande sind uns von den Ausdrücken „blind“ und „sehend“ vollkommen zu emanzipieren, können wir auch gar nicht hoffen das *Trechus*—*Anophthalmus*-Problem vorurteilsfrei zu lösen.

Unsere Coleopterologen gehen zweifellos von der Voraussetzung aus, dass bei allen Arten, welche zu den obigen Untergattungen zählen, das Sehvermögen vollkommen fehlt, dasheisst, die Tiere sind blind. Bezüglich der Frage aber, ob bei diesen Arten die Rudimente der Augen noch nachzuweisen sind, erhalten wir nur mehr oder weniger unbestimmte, ganz allgemein gehaltene, oder lückenhafte Antworten. Hingegen ist die einwandfreie Beantwortung dieser Frage behufs richtiger Bewertung des Ausdrucks „blind“ von eminenter Bedeutung.

Nem volna czélszerűtlen, ha e kérdéssel tüzetesebben foglalkoznánk. Mi a vakság? Egy fiziológiai-pathológiai jelenség, mely a látóérzék hiányát tételezi fel alapokul. Egy *Trechus* nem lát, ha a fényinger nem lesz a szenzórikus idegközpontba vezetve. Ha a szemet fényinger éri is, de nincs meg az összekötő ideg (*nervus opticus*), mely az agyba vezetve fényérzéklet, látóérzéklet váltana ki, beáll a vakság, már akkor is, ha a külső szem csökevénye még megmaradt. Hány *Trechus*-on lett a szemideg megszakadása, vagy teljes hiánya kimutatva?

Vegyük a vakságot morfológiai szempontból tekintetbe. A morfológia úgyis azon tudományág, a melyre a modern coleopterológia a fajok osztályozásánál a főszólyt fekteti. Tehát morfológiailag tekintve mikor vak egy *Trechus*? Most kapjuk a legeltérőbb feleleteket. Radikális szisztematikusknak azt kellene felelnie, ha a szemnek minden külső nyoma (s ezzel kapcsolatban természetesen minden belső is) eltűnt. Más azt állítja, már akkor, midőn a szem pigmentje elveszett, ismét más csak akkor, ha a szem fācettái sem mutathatók ki. Az előbbi szisztematikusknál a szemcsöke-

Es wäre nich un Zweckmässig, wenn man sich mit dieser Frage eingehender befassen würde. Was ist Blindheit? Eine physiologisch-pathologische Erscheinung, welche das Fehlen des Gesichtssinnes als Grundursache zur Voraussetzung hat. Ein *Trechus* sieht nicht, wenn der Lichtreiz nicht in das sensorische Nervenzentrum geleitet wird. Wenn das Auge auch ein Lichtreiz trifft, aber der verbindende Nerv (*nervus opticus*) nicht vorhanden ist, der ins Gehirn führend, den Gesichtssinn auslösen würde, tritt die Blindheit selbst dann ein, wenn das Rudiment des äusseren Auges noch vorhanden sein sollte. An wie viel *Trechen* wurde aber die Unterbrechung oder das gänzliche Fehlen der Augennerven nachgewiesen? Ich könnte dies an den Fingern einer Hand abzählen.

Nehmen wir die Blindheit vom morphologischen Standpunkte aus in Betracht. Die Morphologie ist ohnehin jener Wissenszweig, auf den die moderne Coleopterologie bei Klassifizierung der Arten das Hauptgewicht legt. Also morphologisch betrachtet wann ist ein *Trechus* blind? Nun erhalten wir die abweichendsten Antworten. Radikale Systematiker müssten sagen, wenn eine jede Spur des äusseren Auges (und mit ihr in Verbindung selbstredend jede innere) verschwunden ist. Ein anderer behauptet, bereits dann, wenn das Pigment der Augen erloschen ist, abermals ein anderer, nur dann, wenn auch die Facetten der

vény még nem jelent vakságot, az utóbbiaknál ennek daczára is beállhat a vakság. Mind-egyiknek igaza lehet, de egyiknek sem, ha a vakságot magát vagy a szemhiányt egyedül a rendszerezés alapjául veszi. Ezzel csak oda jutnánk, a mely állásponton már túlhaladtunk. Akkor a vakságot nemi elkülönítő bélyegül használtuk, ma egy az alnemek felé emelt „csoport“-ra akarjuk alkalmazni és vele szembe állítjuk a látóképes csoportot! Cseberből vederbe. Még hozzá az egyik csoportról azt mondjuk „vak“ (*coecus*), a másíkról „szemmel bíró“ (*oculatus*). De vajjon ki tudja nekem a *Trechus*-ok hadánál kimutatni, hol van a válaszfa a két „csoport“ között?

A ma élő nagy, apró, majd csökevényes szemű s végre teljesen szem nélküli *Trechus*-ok csaknem hézagtalanul állíthatók össze egy skálába, melynek legalsó fokán a nagy és teljesen funkcióképes szem s innen fokozatosan visszafejlődve, a legfelső végén a teljes fiziológiai és morfológiai szemhiány helyezendő. Csaknem hézagtalanul mondtam, mert némely helyütt az alnemeket összekötő fajok ma már kihaltak s itt-ott a skálán könnyen áthidalható hé-

Augen nicht mehr nachzuweisen sind. Beim ersten Systematiker bedeutet des Augenrudiment noch keine Blindheit, bei dem letzteren kann diese trotz der Rudimente eintreten. Ein jeder kann Recht behalten, aber keiner, der die Blindheit selbst, oder den Augenverlust allein zur Begründung der Systematik anwendet. Mit ihr würden wir dorthin anlangen, welchen Standpunkt wir bereits überwunden hatten. Damals verwendeten wir die Blindheit als Gattungstrennendes Merkmal, heute wollen wir sie für eine ober die Untergattungen erhobene „Gruppe“ benützen und stellen ihr eine mit dem Gesichtssinn begabte Gruppe entgegen! Aus dem Regen in die Traufe. Noch dazu sagen wir von der einen Gruppe „blind“ (*coecus*), von der anderen „mit Augen versehen“ (*oculatus*). Aber wer kann mir bei dem Heere der Trechen zeigen, wo die trennende Wand zwischen beiden Gruppen besteht?

Die heute lebenden gross-, klein-, dann rudimentäugigen und zuletzt ganz augenlosen Trechen können beinahe lückenlos in eine Skala eingereiht werden, an deren untersten Stufe das grosse und vollkommen funktionsfähige Auge und von da anfangen stufenweise sich rückbildend am obersten Ende die physiologisch und morphologisch vollständige Blindheit zu setzen wäre. Beinahe lückenlos, sagte ich, denn an manchen Stellen sind die Untergattungen verbindenden Arten heute bereits ausgestorben

zagok mutatkoznak.

Már a microphthalmikus *Trechus*-ok maguk (*Longhii* COM., *microphthalmus* MILL., *Bokorianus* CSIKI, *subterraneus* MILL., *ruthe-nus* RTR., *Kimakowiczi* GGLB.) képezik az összekötő kapcsolatot a „*Trechi oculati*“ és „*Trechi coeci*“ csoportok fajai között. Utánuk sorakozik számos esőkevényes szemű *Trechus*, mely eddig „*Anophthalmus*“ néven szerepelt. Az ősrégi *Trechus*-typust hűen megőrző, nem pedig az aphaenopoidszerűen messze kifejlett alnemeknél kell őket keresnünk. Ilyen a *Duvalius* DELAR. legegyszerűbb alnem, melynél a szemesőkevényesedés kezdetleges folyamata is kellőleg bizonyítja a fejlődéstaniilag régibb typust. De ott van a különös, a ma élő fajokhoz közvetlen nem csatolható (mert hímeik csak egy kiszélesedett mellső ujjal bírnak) két alnem, *Neotrechus* J. MÜLL. és *Orotrechus* J. MÜLL., a melyeknél az elmosódott körvonalú szemdob még éppen kivehető (*dalmatinus* subsp. *suturalis* SCHAUF.). Tovább menve, a *Typhlotrechus* J. MÜLL. alnemenél a szemesőkevény már ki nem mutatható; szigorúan véve, csak ettől az alnemtől kezdve az *Aphaenops* BONV. alnemig volna alkalmazható a „*Trechi coeci*“ kifejezés.

und es hatten sich hie und da an der Skala leicht zu überbrückende Lücken ergeben.

Schon die microphthalmen Trechen allein (*Longhii* COM., *microphthalmus* MILL., *Bokorianus* CSIKI, *subterraneus* MILL., *ruthe-nus* RTR., *Kimakowiczi* GGLB.) bilden die Verbindungsbrücke zwischen den Arten der Gruppen der „*Trechi oculati*“ und „*Trechi coeci*“. Ihnen folgen eine Anzahl Trechen mit rudimentären Augen, welche jetzt unter dem Namen „Anophthalmen“ die Rolle spielten. Wir haben diese unter jenen Untergattungen zu suchen, welche den urtümlichen *Trechus*-Typus am treuesten bewahrt und sich nicht aphaenopoid-artig weit entwickelt hatten. Eine solche einfachste Untergattung ist *Duvalius* DELAR., bei welcher auch schon der primitive Verlauf der Augenrückbildung den phylogenetisch älteren Typus hinlänglich kennzeichnet. Dort sind auch die sonderbaren, zu den heute lebenden Arten unmittelbar nicht anzureihenden (weil ihre Männchen nur einen erweiterten vorderen Tarsus besitzen) Vertreter der Untergattungen *Neotrechus* J. MÜLL. und *Orotrechus* J. MÜLL., bei denen die verschwommenen Umrisse der Augenhügel noch eben erkennbar sind (*dalmatinus* subsp. *suturalis* SCHAUF.). Weiter verfolgend ist das Augenrudiment bei der Untergattung *Typhlotrechus* J. MÜLL. nicht mehr nachzuweisen; streng genommen, könnte der Ausdruck „*Trechi coeci*“ nur von dieser Untergattung angefangen bis zur

A mellékelt néhány ábra, melyeknek eredeti rajzai BOKOR IMRE főhadnagy-bátyámtól erednek, kellőleg bizonyítja, mily határozott kifejezésű szemeket (habár már csökevényesedőket) találunk a „*Trechus coeci* csoport”-ba kényszerített alnemek egynehány fajánál.

Nézetem az, hogy a „*Trechus oculati*” és „*Trechus coeci*” kifejezések csak gyűjtőfogalmak lehetnek, melyekkel a *Trechus*-nemet két csoportba kényszerítjük, hogy egyrészt a teljesen funkcióképes, másrészt a csökevényesedő szemű és szemnélküli alnemek képviselőiről egységes szempontból beszélni tudjunk, — nem pedig nomenklaturák a szisztematika számára. A mennyiben szisztematikai értékük nincsen, a *Trechus*-nemnél kevésbé járatos entomológusokat csak tévútra vezetnék, ajánlom a *Trechus*-nem subgeneráinak csoportosításánál e két kifejezés teljes mellőzését.

A képek magyarázata.

Az eredeti rajzok BOKOR IMRE főhadnagytól származnak Készítésüknél a fősúly a szemre és annak a fej többi részéhez való viszonyára lett fektetve.

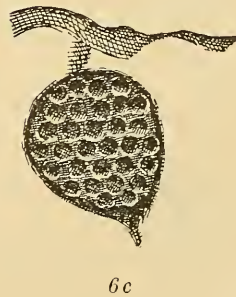
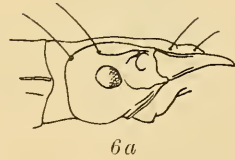
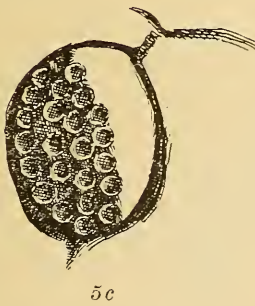
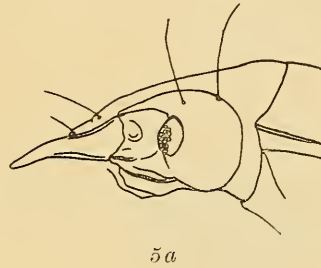
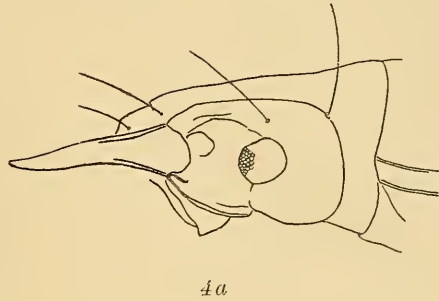
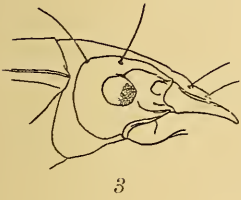
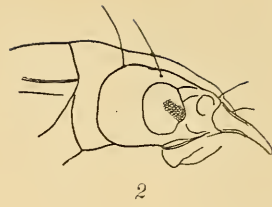
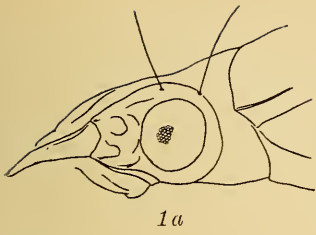
Untergattung *Aphaenops* BOUV. angewendet werden.

Nebenstehende Figuren, deren Originalzeichnungen von meinem Bruder, Oberleutnant EMMERICH BOKOR herkommen, beweisen hinlänglich, welche ausdrucksvolle Augen (wenn auch bereits rudimentäre) wir bei manchen Arten aus den in die „Gruppe *Trechus coeci*“ gezwängten Untergattungen vorfinden können.

Meine Anschauung ist die, dass die Ausdrücke „*Trechus oculati*“ und „*Trechus coeci*“ nur Collectivbegriffe sein können, mit denen wir die Gattung *Trechus* in zwei Gruppen zwingen, um einerseits von den Vertretern der Untergattungen mit gutentwickelten, funktionsfähigen Augen, andererseits von solchen mit rudimentären Augen oder ganz augenlosen Arten aus einheitlichem Gesichtspunkte sprechen zu können, — niemals aber Nomenklaturen für die Systematik. Nachdem sie für die Systematik keinen Wert besitzen, die bei der Gattung *Trechus* weniger bewanderten Entomologen nur auf Irrwege führen könnten, schlage ich vor bei der Gruppierung der Subgenera der Gattung *Trechus* beide Ausdrücke völlig ausser Betracht zu ziehen.

Erklärung der Figuren.

Die Originalzeichnungen stammen vom Oberleutnant EMMERICH BOKOR. Bei ihrer Verfertigung wurde das Hauptgewicht auf das Auge, sowie auf dessen Verhältnis

Hogy a rajzok pontosságukból és eredetiségükéből ne veszítsenek, el lett tekintve minden sematizálástól és a rajzok egyöntetű, egysíkban készítéséről. A szájrészek, sörték, stb. nem képezték tanulmány tárgyát. Készültek ZEISS-féle mikroszkóppal, ABBÉ-féle rajzóeszközzel, nagyítás: fejprofilok: 60×, szemrajzok: 160×. — Az alatt alkalmazott elnevezések az európai bogárkatalógus (EDM. REITTER: Catalogus coleopterorum Europae, Caucasi et Armeniae Rossicae, 1906) és a *Trechus*-nemzet e katalógus után tárgyaltó közlemények, dolgozatok nyomán történtek.

A szemcsőkevényesedés skálája főbb vonásaiban, teljességre igényt nem tartva:

1. kép. — *Trechus (Lasiotrechus) discus* F.; nagyszemű *Trechus*. — a) baloldali fejprofil. — b) szeméből egy mezőcske facettákkal.

2. kép. — *Thalassophilus longicornis* STURM; rendes szemű *Trechus*. Jobboldali fejprofil.

3. kép. — *Trechus (Trechus s. str.) strigipennis* KIESW.; kisméretű *Trechus*. Jobboldali profil. A szem 60—80 darab facettával.

4. kép. — *Trechus (Trechus s. str.) subterraneus* MILL.; mi-

zu den übrigen Teilen des Kopfes gelegt. Damit die Zeichnungen von ihrer Pünktlichkeit und Originalität nichts verlieren, wurde von jedem Schematisiren, dem gleichartigen Ausfertigen derselben Abstand genommen. Die Mundteile, Borsten, etc. bildeten nicht den Gegenstand der Untersuchung. Verfertigt wurden sie mit Hilfe eines ABBÉ-schen Zeichenapparates am ZEISS-Mikroskop; Vergrößerung: Kopfprofile: 60×, Augenzeichnungen: 160×. — Die unten angewendeten Benennungen sind auf Grund des europäischen Käferkatalogs (EDM. REITTER: Catalogus coleopterorum Europae, Caucasi et Armeniae Rossicae, 1906) und der seit dem erscheinen dieses Kataloges die Gattung *Trechus* behandelnden Arbeiten und Mitteilungen geliefert.

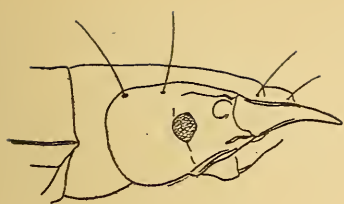
Die Skala der Augenrudimentierung in ihren Hauptzügen, auf die Vollständigkeit nicht Anspruch erhebend:

Fig. 1. — *Trechus (Lasiotrechus) discus* F.; *Trechus* mit grossen Augen. — a) linkes Kopfprofil. — b) ein Stück des Augenfeldes mit Facetten.

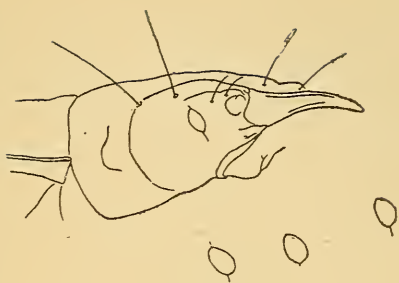
Fig. 2. — *Thalassophilus longicornis* STURM; *Trechus* mit normalen Augen. Rechtes Kopfprofil.

Fig. 3. — *Trechus (Trechus s. str.) strigipennis* KIESW.; *Trechus* mit kleinen Augen. Rechtes Kopfprofil. Das Auge mit 60—80 Stück Facetten.

Fig. 4. — *Trechus (Trechus s. str.) subterraneus* MILL.; microphthal-

7a

9a

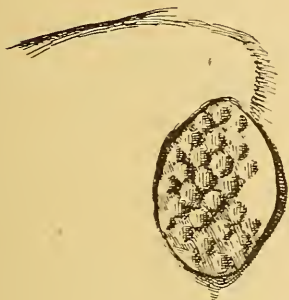
8a

10a

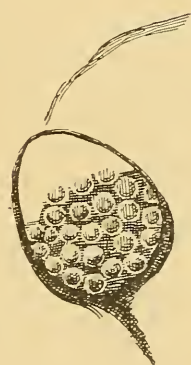
10b

7c

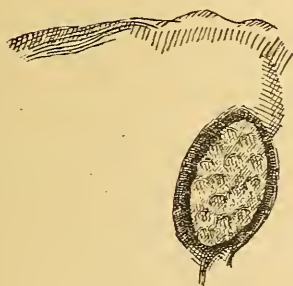
8b

8c

7b

9c

9b

10c

erophthalmikus Trechus. — *a)* baloldali fejprofil. — *b)* a jobb szem felülről, — *c)* a bal szem oldalról nézve. Jól kiugró pigmentezett szem, mintegy 80 darab sűrűn és rendetlenül álló, domború facettával.

5. kép. — *Trechus (Trechus s. str.) microphthalmus* MILL.; microphthalmikus Trechus. — *a)* baloldali fejprofil. — *b)* a bal szem felülről, — *c)* a jobb szem oldalról tekintve. Kevésbé kiugró, elég domború, pigmentezett szem, mintegy 35–40 darab alig kiemelkedő, elég sűrűn álló facettával.

6. kép. — *Trechus (Trechus s. str.) ruthenus* RRTR.; microphthalmikus Trechus. — *a)* jobboldali fejprofil. — *b)* a jobb szem felülről és — *c)* oldalról tekintve. Kevésbé domború, pigmentezett szem, mintegy 30–33 darab jól kivehető, elég sűrűn álló facettával.

7. kép. — *Anophthalmus (Duvalius) cognatus* FRIV.; csökevényes szemű Trechus. — *a)* jobboldali fejprofil. — *b)* a jobb szem felülről és — *c)* a bal szem oldalról tekintve. Alig domború, pigmentezett szem, mintegy 30–34 darab még elég sűrűn és elszórtan álló, alig kiemelkedő facettával.

8. kép. — *Trechus Bokorianus* CSIKI; csökevényes szemű Trechus. — *a)* jobboldali fejprofil. — *b)* a jobb szem felülről és — *c)* oldalról tekintve. Alig kiemelkedő, pigmentezett

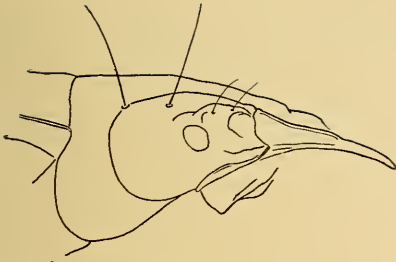
mer Trechus. — *a)* linkes Kopfprofil. — *b)* das rechte Auge von oben, — *c)* das linke von der Seite aus gesehen. Gut hervorspringendes, pigmentirtes Auge, mit etwa 80 Stück dicht und unregelmässig stehenden, gewölbten Facetten.

Fig. 5. — *Trechus (Trechus s. str.) microphthalmus* MILL.; microphthalmikus Trechus. — *a)* linkes Kopfprofil. — *b)* das linke Auge von oben, — *c)* das rechte von der Seite aus gesehen. Wenig hervorspringendes, genügend gewölbtes, pigmentirtes Auge, mit etwa 35–40 Stück kaum hervorgetretenen, genügend dicht stehenden Facetten.

Fig. 6. — *Trechus (Trechus s. str.) ruthenus* RRTR.; microphthalmikus Trechus. — *a)* rechtes Kopfprofil. — *b)* das rechte Auge von oben und — *c)* von der Seite aus betrachtet. Weniger gewölbtes, pigmentirtes Auge, mit etwa 30–33 Stück, deutlich erkennbaren, genügend dicht stehenden Facetten.

Fig. 7. — *Anophthalmus (Duvalius) cognatus* FRIV.; Trechus mit rudimentären Augen. — *a)* rechtes Kopfprofil. — *b)* das rechte Auge von oben, — *c)* das linke von der Seite aus betrachtet. Kaum gewölbtes, pigmentirtes Auge, mit etwa 30–34 Stück noch genügend dicht und zerstreut stehenden, kaum hervortretenden Facetten.

Fig. 8. — *Trechus Bokorianus* CSIKI; Trechus mit rudimentären Augen. — *a)* rechtes Kopfprofil. — *b)* das rechte Auge von oben und — *c)* von der Seite aus betrachtet. Kaum hervortretendes,

13a

11c

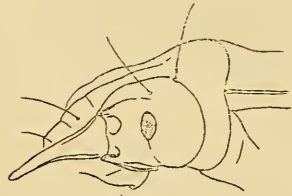
11b

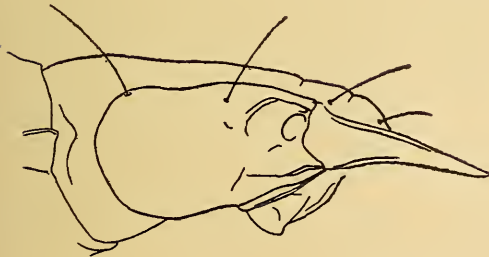
12c

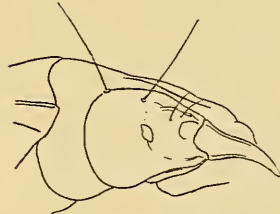
12b

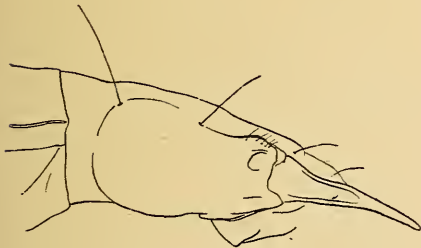
11a

14

12a

15

13c

13b

szem, mintegy 25–30 darab kevésbé domború, ritkán álló, csaknem elmosódott facettával.

9. kép. — *Anophthalmus (Duvallius) hungaricus* var. *szilicensis* CSIKI; csökevényes szemű Trechus. — *a*) jobboldali fejprofil, alant három eltérő egyének jobb szeme. — *b*) a bal szem felülről és — *c*) oldalról tekintve. Alig kiemelkedő, pigmentezett szem, mintegy 15–18 darab ritkán és elszórtan elhelyezett, elmosódott, de még elég jól kivehető facettával.

10. kép. — *Anophthalmus (Duvallius) Bokori* CSIKI; csökevényes szemű Trechus. — *a*) jobboldali fejprofil. — *b*) a jobb szem felülről és — *c*) oldalról tekintve. Alig kiemelkedő, pigment nélküli szembomb, mintegy 17 darab különböző nagyságú, elmosódott facetta.

11. kép. — *Anophthalmus (Duvallius) Deubeli* GGLB.; csökevényes szemű Trechus. — *a*) baloldali fejprofil. — *b*) a bal szem felülről és — *c*) a jobb szem oldalról tekintve. Elmosódottan domború, homályos fehéres színű szembomb, tán 15–20 egészen elmosódott, inkább csak képzelhető facettával.

12. kép. — *Anophthalmus (Duvallius) Budae* KENDER.; csökevényes szemű Trechus. — *a*) jobb fejprofil. — *b*) a jobb

pigmentirtes Auge, mit etwa 25–30 Stück weniger gewölbten, schütter stehenden, beinahe verschwommenen Facetten.

Fig. 9. — *Anophthalmus (Duvallius) hungaricus* var. *szilicensis* CSIKI; Trechus mit rudimentären Augen. — *a*) rechtes Kopfprofil, unten das rechte Auge von drei abweichenden Individuen. — *b*) das linke Auge von oben und — *c*) von der Seite aus betrachtet. Kann hervortretendes, pigmentirtes Auge, mit etwa 15–18 Stück schütter und zerstreut stehenden, verschwommenen, aber noch genügend deutlich wahrnehmbaren Facetten.

Fig. 10. — *Anophthalmus (Duvallius) Bokori* CSIKI; Trechus mit Augenrudimenten. — *a*) rechtes Kopfprofil. — *b*) das rechte Auge von oben und — *c*) von der Seite aus betrachtet. Kaum hervortretender, pigmentloser Augenhügel, mit etwa 17 Stück verschieden grossen, verschwommenen Facetten.

Fig. 11. — *Anophthalmus (Duvallius) Deubeli* GGLB.; Trechus mit Augenrudimenten. — *a*) linkes Kopfprofil. — *b*) das linke Auge von oben, — *c*) das rechte von der Seite aus betrachtet. Verschwommen gewölbter, blasser, weisslich gefärbter Augenhügel, mit etwa 15–20 Stück ganz verschwommenen, eher nur zu ahnenden Facetten.

Fig. 12. — *Anophthalmus (Duvallius) Budae* KENDER.; Trechus mit Augenrudimenten. — *a*) rechtes Kopfprofil. — *b*) das rechte

szem felülről és — c) a bal szem oldalról tekintve. Ki nem emelkedő, homályos, tejfehér színű szemdomb, facetták alig számálhatók, csak néhány elmosódott dudorodás vehető ki rajta.

13. kép. — *Trechus* (*Neotrechus*) *dalmatinus* subsp. *suturalis* SCHAUF.; esőkevényes szemű *Trechus*. — a) jobboldali fejprofil. — b) a jobb szem felülről és — c) oldalról tekintve. Elmosódott, bizonytalan körvonalú szemfolt, benne homályos felhővel (a khitinen alul beszáradt lágy részek?).

14. kép. — *Trechus* (*Typhlotrechus*) *Bilimeki* subsp.? ex Croatia; szemnélküli *Trechus*. Jobboldali fejprofil.

15. kép. — *Trechus* (*Aphaenopsis*) *Apfelbecki* GGLB.; szemnélküli, aphaenopoid-szerű *Trechus*. Jobboldali fejprofil.

16. kép. — *Aphaenops* *Pluto* DIECK; szemnélküli, aphaenopoid-szerűen, legmeszesebb kifejlett *Trechus*. Jobboldali fejprofil.

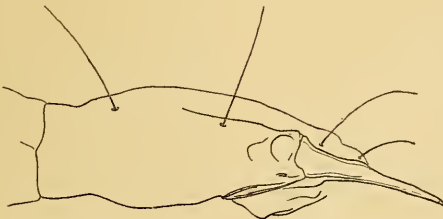
Auge von oben, — c) das linke von der Seite aus betrachtet. Nicht hervortretender, blasser, milchweisser Augenhügel, Facetten kaum zu zählen, nur einzelne undeutliche Wölbungen wahrzunehmen.

Fig. 13. — *Trechus* (*Neotrechus*) *dalmatinus* subsp. *suturalis* SCHAUF.; *Trechus* mit Augenrudimenten. — a) rechtes Kopfprofil. — b) das rechte Auge von oben und — c) von der Seite aus betrachtet. Verschwommener, unsicher begrenzter Augenfleck, in demselben mit undeutlicher Trübung (die eingetrockneten Weichteile unter der Chitinhaut?).

Fig. 14. — *Trechus* (*Typhlotrechus*) *Bilimeki* subsp.? ex Croatia; augenloser *Trechus*. Rechtes Kopfprofil.

Fig. 15. — *Trechus* (*Aphaenopsis*) *Apfelbecki* GGLB.; augenloser, aphaenopoid-artiger *Trechus*. Rechtes Kopfprofil.

Fig. 16. — *Aphaenops* *Pluto* DIECK; augenloser, aphaenopoid-artig am weitesten entwickelter *Trechus*. Rechtes Kopfprofil.

16. kép. — *Aphaenops* *Pluto* DIECK.

Adatok Magyarország lepkefaunájához.

(Beiträge zur Lepidopterenfauna Ungarns).

Irta: BÁRÓ N. CH. ROTHSCHILD (London).

VIII.¹

Az alább felsorolt és Magyarország lepkefaunájára új fajokat legnagyobbbrészt DOBIASCH FERENCZ úr (Zengg) gyűjtötte lámpafénynél. Egnéhány régebben gyűjtött faj meghatározása pedig ez alkalommal lesz helyesbítve. A két új Phycidea leírása REBEL tanár úrtól (Bécs) származik.

Die nachstehenden für die Lepidopterenfauna Ungarns neuen Arten wurden zum grössten Teil von HERRN FRANZ DOBIASCH (Zengg) durch Lichtfang erbeutet. Einige früher erbeutete Arten erfahren hier eine Richtigstellung ihrer Bestimmung. Die Beschreibung der beiden neuen Phycideen rührt von HERRN Prof. REBEL (Wien) her.

Hesperiiidae.

1. *Hesperia armoricanus* OBTHR. — Deliblat: Flamunda V, IX (PREDOTA); Meleg-Földvár, Búza V (Mezőség, PREDOTA).
Eddig *H. Alveus*-nak tartották. Bisher für *H. Alveus* gehalten.

Noctuidae.

2. *Hydrilla hospes* FRR. — Zengg X. 24 (♂).
3. *Xylina lapidea* HB. var. *cupressivora* STGR. — Zengg X. 13 (DOBIASCH).

Pyralidae.

4. *Crambus dalmatinellus* HMPs. — Gorskikolar IX. 4, ♂ (Croatia, DOBIASCH).
5. *Crambus graphellus* CONST. — Gorskikolar IX. 1–3 (DOBIASCH).
6. *Homoeosoma compotella* REBEL, n. sp. ♂♀.

Egnéhány PREDOTA által 1913. évi augusztus hó 7—27-ig a deliblati Flamundán gyűjtött friss példány (♂♀), egy elég nagy új fajhoz tartozik, melyre a keskeny elülső szárnyak okersárga színe és az első ha-

Eine kleine Anzahl ganz frischer Stücke (♂♀), von PREDOTA vom 7—27. August 1913 bei Flamunda in Deliblat erbeutet, gehört einer neuen, ziemlich grossen Art an, welche durch die ockergelbe Färbung der schmalen Vorderflügel

¹ Lásd: Rov. Lap., XXI, 1914, p. 27.

¹ Vgl. Rov. Lap., XXI, 1914, p. 27.

rántesikot képező teljes pontsor jellemző.

A fej, úgy mint a test és az elülső szárnyak alapszíne okersárgás. Az elülső szegély $\frac{3}{4}$ részéig terjedő csápok barnások, alul sötétebbek. A hosszú tapogatók (kétszer oly hosszúak mint a fej szélessége) éleket képezve pikkelyesek és külső oldalukon sötétebb feketés-barnák. A tőíz töve sárgás. A tor és a lábak világos okersárgák, utóbbiak külső oldala erősen barnásan beporzottak. A ♀ hosszúra nyúlt potroha messze kiálló tojócsövet mutat. A potroh felül okersárga, a szelvények oldalt feketések, a hason feketék sárga szegélyvel.

A hosszúra nyúlt elülső szárnyak elülső széle csak a csúcs előtt gyengén hajlott, alapszínük sárgás-barna, a szegélyen és az elülső szélükön feketésen behintettek, különösen a ♂ szárnyhossza $\frac{2}{3}$ részében, az elülső szélen fekszik egy fekete csík. A legvilágosabb marad a nem homályos tőharmad. A fekete vállfolt apró. Az első harmad mögött fekvő első harántesik három megnyúlt fekete pontból áll, amelyek közül az első kettő úgy fekszik, mint *H. nebulella* Hb.-nél, a harmadik kisebb (ott hiányzó) pont pedig közelebb fekszik a tő felé az elülső szegély alatt. A két középső pont

und die vollständige Punktreihe, welche den ersten Querstreifen bildet, sehr ausgezeichnet ist.

Der Kopf, sowie der übrige Körper und die Grundfarbe der Vorderflügel sind ockergelblich. Die bis $\frac{3}{4}$ des Vorderrandes reichenden Fühler sind bräunlich, unterseits dunkler. Die langen Palpen (in der Länge der doppelten Kopfbreite) sind schneidig beschuppt und aussen schwarzbraun verdunkelt. Das Basalglied bleibt an der Wurzel gelblich. Thorax und Beine licht ockergelb, letztere auf der Aussenseite stark braun bestäubt. Der langgestreckte Hinterleib zeigt beim ♀ eine weit hervorstehende Legeröhre. Er ist am Rücken ockergelb, mit schwärzlichen seitlichen Verdunklungen der Segmente, die auf der Bauchseite ganz schwärzlich erscheinen mit gelblichen Segmenträndern.

Die langgestreckten, fast gleichbreiten Vorderflügel mit nur vor der Spitze schwach gebogenem Vorderrand, zeigen eine gelbbraunliche Grundfarbe und sind längs des Saumes und am Vorderrand schwärzlich bestäubt, namentlich liegt beim ♂ bei $\frac{2}{3}$ der Flügelänge am Vorderrand eine schwarze Strieme. Am hellsten bleibt das ungetrübte Basaldrittel. Der schwarze Schulterfleck ist klein. Der erste nach $\frac{1}{3}$ liegende Querstreifen besteht aus 3 schwarzen in die Länge gezogenen Punkten, von denen die beiden ersten in der Lage wie bei *H. nebulella* Hb. der dritte viel kleinere (dort fehlende) aber weiter basalwärts unterhalb des Vorder-

köziül az alsó sokkal nagyobb. Egy vékony, majdnem egyenes pontsor fekszik még a szegély előtt. Az okersárga rojt tövén szintén van néhány fekete pontocska.

A hátsó szárnyak félig áttetsző sötétszürkék, a szegély előtt feketések világos okersárgás rojttokkal, melyeknek tövén barna behintésű vonal van.

Alul az elülső szárnyak és a hátsók elülső szegélye feketés, a hátsó szárny többi része szürke.

Az elülső szárnyak 9—10, kifejlesztve 19—22 mm.

Typusok BÁRÓ N. CH. ROTHSCHILD (♂♀) és a bécsi udvari múzeum gyűjteményében (2 ♂).

A *H. grossa* BANG-HAAS i. l. néven a Szaján-hegységből a kereskedésbehozott faj a *H. compsotella*-tól nem különíthető el.

Az új faj legjobban *H. nebulella* Hb. után helyezhető el.

7. *Ephestia afflatella* Mx. — Zengg V. 11—IX. 25.

A nyári hónapokban lámpafénynél nagy számban gyűjtve (DOBIASCH.)

8. *Psorosa nucleolella* MÖSCHL. — Zengg VIII. 11 (♂).

9. *Euzophera Charlottae* REBEL, n. sp. ♀.

A csápok fél szárnyhosszúak, alul elálló ízvégekkel, színük vöröses-szürke. A kívül feketés-szürke, belül világosabb színű tapogatók a halvány vöröses-szürke homlok közepéig érnek. A fejtető és a fej hátsó része szürke pikkelyesek, a gallér,

randes liegt. Von den beiden Mittelpunkten ist der untere viel grösser. Eine dünne, fast gerade feine Punktreihe liegt noch vor dem Saum. An der Basis der ockergelben Fransen liegen auch einige schwarze Pünktchen.

Die Hinterflügel halbdurchscheinend dunkelgrau, vor dem Saum schwärzlich mit hellockergelblichen Fransen, welche an der Basis eine braune Staublinie führen.

Unterseits sind die Vorderflügel und der Vorderrand der Hinterflügel schwärzlich, der übrige Teil der Hinterflügel grau.

Vorderflügel 9—10, Expansion 19—22 mm.

Typen in der Sammlung von BARON N. CH. ROTHSCHILD (♂♀) und im Naturhist. Hofmuseum (2 ♂).

Die als *H. grossa* BANG-HAAS i. l. aus dem Saján-gebiet in dem Verkehr gebrachte Art lässt sich von *H. compsotella* nicht trennen.

Die neue Art wird am besten nach *H. nebulella* Hb. eingereiht.

In den Sommermonaten an Licht in grosser Zahl erbeutet (DOBIASCH.)

Die Fühler über 1/2, unterseits mit abstehenden Gliederenden, sind rotgrau gefärbt. Die aussen schwärzlichgrau, innen lichter gefärbten Palpen reichen zur halben Höhe der blassrötlichgrauen Stirne. Scheitel und Hinterkopf sind mehr grau beschuppt, Halskragen, Tho-

tor és a vállfedő vöröses-szürke színű. A szürke potroh háta is különösen a töve felé vöröses behintésű, világosabb szürke szelvényoszlopokkal. A mell és a lábak porszürkék, a lábszárak külső széle és a lábfejzek vége fehérebben foltos.

A megnyúlt elülső szárnyak kifelé meglehetősen kiszélesednek, elülső szegélyük gyengén hajlott, esücsuk tompa, szegélyük rövid és hajlott, belső szegélyük majdnem egyenes. Alapszínük szürke, sűrűn rézvörösen behintett. A két világos harántesík közül a felső az elülső szegély közepe, a vele párhuzamos külső esík a szegély $\frac{1}{5}$ -öd részében fekszik. Mindkét harántesík, különösen pedig a külső hullámos, azaz a közepén egy kifelé gyengén kiálló kerekített kiugrással. A két harántesík által határolt esíkszerű mező mély ibolyásfekete, közepén fehér foltoskával, némelykor azonban csak egy fekete ponttal a közepén. A vöröses-szürke és fekete behintésű rojtok tövén egy sor fekete szegélypont van, melyen kívül még egy világos vonal is marad a szegélyen.

A keskeny hátsó szárnyak feketés-szürkék, némelykor a szegélyek felé kissé vörösesek, világosabb rojttal, melynek tövén sötét pikkelysor van. Az összes szárnyak alul egyszínű

rax und Schulterdecken sind rötlichgrau gefärbt. Auch der graue Hinterleib ist am Rücken, namentlich basalwärts rötlich angeflogen mit heller grauen Segmenträndern. Brust und Beine sind staubgrau, letztere aussenseits an den Schienen und Tarsen mit weisslich gefleckten Gliederenden.

Die gestreckten Vorderflügel erweitern sich beträchtlich nach aussen und zeigen einen schwach gebogenen Vorderrand, eine stumpfe Spitze, einen Kurzen, gebogenen schrägen Saum und einen fast geraden Innenrand. Ihre Grundfarbe wird durch dichte kupferrötliche Bestäubung gedeckt. Von den beiden lichten Querstreifen liegt der innere bei $\frac{1}{2}$, der äussere fast parallele, nahe daran, bei $\frac{4}{5}$ der Vorderrandlänge. Beide Querstreifen, namentlich aber der äussere ist gewellt, das heisst er bildet in seiner Mitte einen schwachen, nach aussen gerundeten Vorsprung. Das von den beiden Querstreifen begrenzte, bindenartige Feld ist tief violett-schwarz und zeigt in seiner Mitte ein weisses Fleckchen, zuweilen aber auch nur einen schwarzen Mittelpunkt. An der Basis der rötlichgrauen, schwärzlich bestäubten Fransen liegt eine Reihe tief-schwarzer Saumpunkte, worauf der Saum noch in einer Linie hell bleibt.

Die schmalen Hinterflügel sind schwärzlichgrau, zuweilen gegen die Ränder etwas rötlich, mit helleren Fransen, welche eine dunkle Schuppenlinie in ihrer Basalhälfte führen. Die Unterseite aller Flügel

szürkék, az elülső szárnyak sötétebbek.

Elülső szárny 7—9 mm., kifesztíve 15—18 mm.

Ennek az új fajnak egy egészen friss ♀ példányát BÁRÓ N. CH. ROTHSCHILD fogta 1913. évi augusztus 13-án Cséhtelegen (Bihar-megye); az új lepkét kívánságára WERTHEIMSTEIN SAROLTA úrhölgy nevééről nevezttem el.

Egy nagyobb és világosabb példányt (ugyancsak ♀) „Tultscha (Dobrudscha) MANN 1865“ jelzéssel találtam az udvari múzeum gyűjteményében *Euz. bigella* alatt. Egy példány a budai Svábhelyről, melyet UHRYK gyűjtött 1898. augusztus 12-én, a Magyar Nemzeti Múzeumban van.

Euz. bigella-tól az új faj az elülső szárnyak vöröses alapszíne és a szélső harántvonal sokkal élesebb kiszögélése által könnyen megkülönböztethető.

Euz. Charlottae-hez mindenestre legközelebb áll az *Euz. cuprotaeniella* CHR. Utóbbinak úgy a leírások mint RAGONOT képe (Mon. II., t. 32, f. 10) szerint azonban sötétebb, rézbarna az alapszíne, melytől a sötét középmező nem annyira elütő mint *E. Charlottae*-nál, azonkívül az elülső szárnyakon éles világos harántvonalak vannak, a fej pedig rézvörös (RAGONOT szerint okersárga), mely utóbbi *E. Charlottae*-nál felül szürke. Az

einfärbig grau, jene der Vorderflügel dunkler.

Vorderflügel 7—9 mm., Expansion 15—18 mm.

Ein ganz frisches ♀ dieser neuen Art wurde in Cséhteleg (Bihar-Komitat) von BARON N. CH. ROTHSCHILD am 13. August 1913 erbeutet und auf dessen Wunsch nach Fräulein CHARLOTTE VON WERTHEIMSTEIN benannt.

Ein grösseres, lichtereres Stück (ebenfalls ein ♀) mit der Bezeichnung „Tultscha (Dobrudscha) MANN 1865“ fand sich unter *Euz. bigella* im Hofmuseum. Ein Stück vom Schwabenberg in Budapest (UHRYK, 12. August 1898) befindet sich im Ungarischen National-Museum.

Von *Euz. bigella* unterscheidet sich die vorliegende neue Art sofort durch die ausgesprochene rötliche Grundfarbe der Vorderflügel und durch den viel deutlicheren Vorsprung der äusseren Querlinie.

Am nächsten kommt der *Euz. Charlottae* jedenfalls die *Euz. cuprotaeniella* CHR. Letztere hat nach den Beschreibungen und der Abbildung bei RAGONOT (Mon. II., t. 32, f. 10) aber eine dunklere, durchaus kupferbraune Grundfarbe, gegen welche das dunkle Mittelfeld nicht so stark kontrastiert wie bei *Charlottae*, ferner sehr deutliche lichte Querstreifen der Vorderflügel und einen kupferroten (nach RAGONOT ockergelben) Kopf, welcher bei *Charlottae* oben grau gefärbt

E. cuprotaeniella-t azonkívül az oly messzefekvő Ussuri-vidékről írták le.

Euz. Alpherakya egy távolabb álló, sokkal nagyobb faj, az elülső szárnyak világosszürke középmezővel és fehéres hátsó szárnyakkal Perzsiából és Közép-Ázsiából.

ist. Auch wurde *E. cuprotaeniella* aus dem so weit entlegenen Ussurigebiet beschrieben.

Euz. Alpherakya ist eine entfernter stehende, viel grössere Art, mit hellgrauem Mittelfeld der Vorderflügel und weisslichen Hinterflügeln, aus Persien und Zentral-Asien.

10. *Bradyrrhoa trapeziella* DUP. — Zengg VIII. 3 (♂).
11. *Atophia combustella* HS. — Zengg V. 28 (♀).
12. *Nephoteryx divisella* DUP. — Zengg VII. 2 (♀).
13. *Phycita nephodeella* RAG. — Zengg VIII. 5 (♀).

Ez az eddig csak Örményországból ismeretes faj a hozzá legközelebb álló *Ph. spissicella*-tól vörös tünet nélküli kékeszürke elülső és fehéres hátsó szárnyai által különbözik.

Diese bisher nur aus Armenien bekannt gewesene Art unterscheidet sich von der zunächst stehenden *Ph. spissicella* F. durch blaugraue Vorderflügel ohne rötliche Einmischung und durch die weisslichen Hinterflügel.

14. *Myelois ceratoniae* Z. — Zengg VIII. 11 (♂).
15. *Scoparia ulmella* KNAGGS (b. sp.) — Tátrafüred 1913. VI. 28—VII. 30.
16. *Scoparia basistrigalis* KNAGGS — Dráva-Szarvas (Szerém vm.) 1909. VI. 7; Cséhtelek (Bihar vm.) 1912. V. 26.
17. *Scoparia manifestella* HS. — Zengg VI. 1—6 (♀).
18. *Evergestis caesialis* HS. — Zengg VIII. 9 (♂).
19. *Phlyctaenodes nudalis* HB. — Zengg VIII.
20. *Antigastra catalaunalis* DUP. — Zengg VIII.
21. *Noctuelia floralis* HB. var. *stygialis* TR. — Zengg VI. 16.

Gelechiidae.

22. *Paltodora bohemiella* NICK. — Zengg VIII. 1 (♂, M. C.).

Magyarországi rovargyűjtésem jegyzéke.

Közli: DR. SZILÁDY ZOLTÁN.

III. Hymenoptera.¹

Húsz éve foglalkozom hártvásszárnyúak gyűjtésével. Ezekre vonatkozó adataim egy része már a Magyar Birodalom Állatvilágának illető kötetében megjelent. A Rettyezáton az 1898. és 1899. években végzett gyűjtésem eredménye az ízeltlábúak függélyes elterjedése . . . cz. dolgozatomban a Múzeumi Füzetek 1906. évi I. kötetében foglaltatik. Ezúttal tehát csupán az említett helyeken még nem közölt, azóta gyűjtött és azóta meghatározott anyag jegyzékét állítottam össze. Ebből is kihagytam azokat a helyneveket, amelyek mások gyűjtése alapján a Magyar Birodalom Állatvilágában már fölvétettek.

Hártvásszárnyúak meghatározásával magam alig foglalkoztam. Az itt közlendő adatok tehát elsősorban azok szorgalmát és szakértelmét dicsérik, akik gyűjtésem földolgozását végezték. Munkásságukért kedves kötelességem hálás köszönetet mondani. Az oroszlanrészt a meghatározásból világhírű szakbúvárunk MOCSÁRY SÁNDOR vette ki. Újabb gyűjtésem egy részét DR. ZILAHY KISS ENDRE bethleni járástorvos determinálta, a hangyákat DR. SZABÓ JÓZSEF, a Braconidákat pedig SZEPLIGETI Győző főreáliskolai tanár, a Prosopisok DR. KISS útján ALFKEN-hez jutottak földolgozásra.

Gyűjtésem java része, amely eredetileg sajátom volt, ma a kolozsvári egyetem állattani intézetének birtokában van. A többi, különösen az alsófehér-megyei gyűjtések anyaga a nagyenyedi Bethlen-kollégium természetrajzi múzeumában őriztetik.

Gyűjtésemben sokat segítettek tanítványaim, legtöbbet SÁSKA LÁSZLÓ, jelenleg a kolozsvári egyetem orvosi karának hallgatója.

Mielőtt jegyzékemre térnénk, még néhány oikologiai vonatkozású megfigyelést kell közölnöm, amelyeket a gyűjtéssel kapcsolatban jegyeztem föl.

A Mezőségen 1904-ben nagy hernyójárás volt. Több fajhoz tartozó hernyók, amelyek közt az *Aporia crataegi* és *Cnethocampa processionea* voltak a legközönségesebbek, valósággal letarolták a fákat. Az erdők Nagyenyed és Marosvásárhely vidékén, de tovább is messze földre kopaszon állottak. Ekkor figyeltem meg, hogy a fűrésző darazsak közt az *Ephialtes carbonarius* járt elől példányszámban, különösen Nyárádszeredán, ahol gyümölcsös kertekben hosszabb időn át figyelgettem járásukat és gyűjtöttem is belőlük.

Nagyenyeden csaknem minden júniusban nagy tömegben röpköd a galagonyapille (*Aporia crataegi*). Ilyenkor százával gyűjthetjük

¹ Lásd: Rovartani Lapok XIX, 1912, p. 53.

a bábjaikat, amelyekből legtöbbször a *Pimpla instigator* és *Theronia flavicans* nevű fürkésző darazsak nevelhetők. Ezek itt az *Aporia* legközöségebb parazitái.

A *Cynips Kollari* gubacsaiából ugyancsak Nagyenyeden gyakran neveltem a bennük élősködő *Ellampus auratus* L. var. *maculatus* Mocs. fémdarazsat és a *Cemonus unicolor* F. nevű Sphecidát.

Methoca ichneumonoides LATR. Ezt a meglehetősen ritka és sajátosságos szervezetű Heterogynidát a Nagyenyed melletti Órhegy fokán, a kollégiumi szőlő lépcsőzetes részében párzásban fogtam.

Cerceris tuberculata VILL. Tanítványom, SÁSKA LÁSZLÓ figyelte meg, hogy a Cerceriseknek ez az óriása a Torda melletti réteken a répabogár (*Cleonus punctiventris*) fogdosásával szerez érdemeket. Főlkapja őket a földről és vigan szárnyalva ezipeli fiasítása számára. Ime répatermelésünknek egy új védelmezője, amely méltán megérdemelné, hogy répamentő darazsának nevezzük el.

A legtöbb adatom Erdélyből származik, köztük sok olyan fajról szól, melyet itt eddig nem találtak, de akadt néhány hazánk faunájára is új, ezek a következők:

Lyda flaviceps RETZ., *Ichneumon extensorius* L. és *rarus* TISCHB., *Colpotrichia affinis* VOLL., *Glyptomorpha inscriptor* NEES, *Pimpla investigator* L., *Amicroplus collaris* SPIN., *Iphiaulax nactator* GERM. var. *pictus* KAV., *Bracon bipartitus* WESM., *tornator* MARSH., *alutaceus* SZÉPL. és *rufipedator* SZÉPL., *Chelonus obscurator* HS., *Athanicolus signatus* NEES, *Amicroplus collaris* SPIN., *Proctotrupes brevipennis* NEES, *Mutilla marginata* BAER, *Tiphia rugosa* TOURN., *Sceliphron tubifex* LATR., *Rhophites Hartmanni* FRIESE, *Anthrena lucens* IMH., *Halictus laevis* K., *punctatissimus* SCHCK., *Prosopis styriaca* FORST.

Az egyes fajok elterjedésére vonatkozó adataim pedig a következők:

Tenthredinidae.

Cimbex humeralis GEOFFR. Nagyenyed V. — *femorata* L. Nagyenyed. *Clavellaria amerinae* L. Nagyenyed V: Oláhlapád V; Buda V; Tavarnok.

Abia scircea L. Igenpataka VII: Runk VIII: Boksánbánya VIII.

Hylotoma coeruleipennis RETZ. Nagyenyed IV: Topánfalva V; Csepel VII. — *berberides* SCHR. Nagyenyed V—IX; Runk VIII. — *ustulata* L. Igenpataka VII. — *segmentaria* Pz. Crkvenica VI. — *pagana* Pz. Nagyenyed VI; Marosgombás V: Nagy-Oklos VIII: Topánfalva VIII; Boksánbánya IV, V, VIII: Hodrus VIII; Csobánka VIII. — *melanochroa* GM. Nagyenyed VI; Alsóorbó VI; Igenpataka VIII: Boksánbánya V, VII, VIII. — *cyanothroa* FÖRST. Nagyenyed

VII. — *rosae* DEG. Nagyenyed V—VIII; Miriszló VII; Igenpataka VII; Vizakna VII; Gyergyó-Tölgyes VII; Crkvenica VI; Széplak (Szolnok-Doboka m.) VIII.

Cyphona furcata VILL. Vizakna VII.

Cladius pectinicornis FOURCR. Radnai havasok VIII (1000 m.)

Pteronus myosotidis F. Nagyenyed VII; Runk VIII; Ilonda VII.

Amauronematus histrio LEP. Gyergyó-Tölgyes VII.; Crkvenica VI; Sensko Bilo VII.

Pachynematus pallescens HTG. Csepel VI.

Pristophoru appendiculata HTG. Buda V.

Hoplocampa fulvicornis F. Oláhlapád IV.

Ardis plana KLG. Abrudbánya VII; Radnai havasok VII (700 m.)

Tomostethus gaganinus KG. Nagyenyed IV; Nyírmező VII. — *ephippium* Pz. Nagyenyed IV—VII; Oláhlapád V; Radnai havasok VIII (700 m.).

Blennocampa pusilla KLG. Nagyenyed IV—VII; Oláhlapád VII; Torda IV; Csik-Szent-Márton VIII; Boksánbánya VI; Széphalom VIII. — *assimilis* FALL. Nagyenyed V.

Monophadnus monticola HTG. Miriszló VII; Alsóorbó VI. — *albipes* Gm. Nagyenyed IV—VII.

Athalia glabricollis THOMS. Nagyenyed VIII—IX; Miriszló VIII; Oláhlapád V; Torda VIII; Topánfalva IX; Széphalom VIII; Kassa VIII; Vörösvár VIII; Csepel VII. — *spinarum* FABR. Nagyenyed V—IX; Marosgombás V; Radnai havasok VIII (800 m.); Balánbánya VII; Csobánka VIII; Bélabánya VII; Léva VIII; Kunszentmiklós. — *rosae* L. Nagyenyed IV, IX. — var. *cordata* LEP. Nagyenyed IX; Oláhlapád III—V; Budaörs V. — *annulata* F. Nagyenyed IV—V; Oláhlapád III; Topánfalva V; Csíkszentmárton VIII; Széphalom VIII.

Selandria serva F. Nagyenyed V—VIII; Marosújvár VI; Topánfalva VIII; Boksánbánya IV. — *morio* F. Nagyenyed V—VIII; Oláhlapád IV.

Poecilosoma luteolum KLG. Nagyenyed V—VII; Igenpataka VII; Oláhlapád VII. — *guttatum* FALL. Nagyenyed IV—V; Miriszló V. — *excisum* THOMS. Buda V.

Emphytus cinctus L. Marosgombás V. — *rufocinctus* RETZ. Nagyenyed IV—V; Oláhlapád IV.

Dolerus pratensis L. Nagyenyed V—VIII; Fugad VII; Marosgombás V; Miriszló VIII; Topánfalva VIII; Csepel VI. — *aericeps* THOMS. Csepel VI—VII. — *dubius* KLG. Nagyenyed VII; Vörösvár VIII. — *gonager* F. Nagyenyed IV—V; Oláhlapád IV; Miriszló IV; Boksánbánya IV. — *picipes* HTG.

Topánfalva V. — *fissus* Hrg. Nagyenyed IV; Alsóorbó V; Pozsony IV; Visegrád IV. — *niger* L. Oláhlapád V. — *haematodes* SCHRNK. Nagyenyed IV. — *acutus* Hrg. Nagyenyed IV—V; Boksánbánya V; Dobsina VIII.

Sciapteryx consobrina KLG. — Oláhlapád IV. — *costalis* KLG. Oláhlapád IV; Máriavölgy (Pozsony m.) IV.

Rhogogastera picta KLG. Marosgombás V; Boksánbánya IV—V. — *viridis* L. Nagyenyed V; Remete VII; Runk VIII; Balánbánya VII; Selmeczbánya VI.

Tenthredopsis Thomsoni Kxw. Nagyenyed IV—V; Marostújvár VI; Szászkabánya V; Boksánbánya IV; Balatonfüred VI. — *sordida* KLG. Nagyenyed V; Szászkabánya V. — *pavida* F. Nagyenyed IV; Oláhlapád V. — *neglecta* LEP. Nagyenyed IV—V; Alsóorbó VI; Czelna V. — *stigma* F. Nagyenyed V; Radnai havasok (1100 m.) VIII; Szászkabánya V; Boksánbánya IV—V; Budaörs V. — *excisa* THOMS. Nagyenyed IV. — *tessellata* KLG. Nagyenyed V. — *instabilis* KLG. var. *dimidiata* LEP. Nagyenyed VI.

Pachyprotasis rapae L. Nagyenyed V; Boksánbánya IV.

Macrophya rusticu L. Torja VII; Boksánbánya IV, VII; Crkvenica VI; Senjsko Bilo VII. — *rufipes* L. Nagyenyed VI; Oláhlapád V; Boksánbánya IV. — *haematopus* Pz. Nagyenyed V. — *quadrinaculata* F. Oláhlapád V; Alsóorbó VI. — *punctum-album* L. Nagyenyed V—VI; Marosgombás V. — *crassula* KLG. Nagyenyed VI; Tusnád VII. — *albicincta* SCHRNK. Nagyenyed IV—V; Miriszló V; Igenpataka VI. — *blanda* F. Nagyenyed V—VI; Runk VII; Torda V; Boksánbánya IV.

Allantus temulus Scop. Nagyenyed IV—V; Alsóorbó VI; Szászkabánya V. — *albicornis* F. Igenpataka VI; Gyilkos-tó VII. *viduus* Rossi Sarajevo VI. — *Rossii* PANZ. Havasgyógy VII; Torda V; Gyilkos-tó VII. — *scrophulariae* L. Gyilkos-tó VII. — *zona* KLG. Igenpataka VII. — *marginellus* F. Nagyenyed VIII. — *viennensis* Pz. Nagyenyed IX; Remete VIII; Kászón VIII; Radnai havasok (800 m.) Néma (Szolnok-Doboka vm.) VIII; Kassa VIII; Széphalom VIII; Boksánbánya VIII. — *bicinctus* F. Nagyenyed IV—VI; Marosgombás V; Czelna V; Nagyoklos VIII; Plitvice VII. — *fasciatus* Scop. Igenpataka VII; Havasgyógy VII; Csákyakő VIII; Torda V; Szászkabánya V; Boksánbánya VIII. — *Schaefferi* KLG. Gyilkostó VII. — *arcuatus* FORST. Nagyenyed VIII; Nyírmező IX; Remete VIII; Havasgyógy VIII; Nagyoklos VIII; Topán-

- falva IX; Gyilkos-tó VII; Radnai havasok (800—1400 m.) VII—VIII; Kászon VIII; Kassa VIII.
- Tenthredo atra* L. Nagyenyed V—VI. — *dispar* KLG. Nagyenyed V; Marosgombás V; Szászkabánya V. — *livida* L. Torja VII; Boksánbánya V. — *mesomelacna* L. Nagyenyed VI; Igenpataka VI; Gyilkos-tó VII; Radnai havasok (1400 m.) VIII; Szemenik VII. — *flava* Scop. Nagyenyed V; Felenyed V; Igenpataka VI.
- Lyda erythrocephala* L. Nagyenyed IV—VI. — *flaviceps* RERTZ. Nagyenyed IV.
- Pamphilius sylvaticus* L. Nagyenyed V; Marosgombás V; Torda V.
- Megalodontes plagiocephalus* F. Nagyenyed V—VI; Alsóorbó VI. — *spissicornis* KLG. Alsóorbó VI; Gyilkos-tó VII.
- Melanopus Fabricii* LEACH Nagyenyed V—VII; Oláhlapád V; Fugad VII.

Siricidae.

- Cephus pygmaeus* L. Nagyenyed V.
- Xiphydria dromedaria* F. Nagyenyed VI.
- Sirex spectrum* L. Topánfalva V; Radnai havasok (1800 m.) VII. — *juvencus* L. Nagyenyed IX. — *noctilio* F. Nagyenyed IX. — *gigas* L. Nagyenyed VII; Gyergyótölgyes VII; Radnai havasok (1300—1600 m.) VII.

Cynipidae.

- Dryophanta folii* L. Nagyenyed. Csobánka.
- Cynips hungarica* Htg. Nagy-Halmagy. — *Kollari* Htg. Nagyenyed. — *calicis* BGD. Nagyenyed. — *caput-Medusae* Htg. Nagyenyed.

Evaniidae.

- Gasteruption affectator* L. Nagyenyed VIII. — *pedemontanum* TOURS. Nagyenyed VIII. — *Thomsoni* SCHLETT. var. ? Nagyenyed VIII.

Ichneumonidae.

- Exephanes hilaris* GRAY. Dévény IV.
- Ichneumon extensorius* L. Nagyenyed V; Detunáta VIII; Topánfalva VIII. — *ferreus* GRAY. Radnai havasok (1400 m.) VII. — *bilineatus* Gr. Gyilkos-tó VII. — *fuscipes* Gm. Nagyenyed X. — *sarcitorius* L. Nagyenyed VII—VIII; Holdvilág VII; Széplak (Szolnok-Doboka vm.) VIII. — *suspiciosus* WESM. Túr VIII. — *gracilentus* GRAY. Igenpataka VII. — *terminatorius* GRAY. Torja VII; Bedellő VII; Balánbánya VII; Radnai havasok (800 m.) VIII. — *gradarius* WESM. Rad-

nai havasok (1300—1600 m.) VII—VIII. — *balteatus* WESM. Nagyenyed VI. — *alpicola* KRIECHB. Radnai havasok (1600 m.) VII. — *culpator* SCHRNK. Igenpataka VII. — *molitorius* L. Remete (Alsó-Fehér vm.) VII. — *gracilicornis* GRAV. var. *nigricauda* BERTH. Igenpataka VII; Radnai havasok (800, 1600 m.) VII—VIII. — *zonalis* GRAVH. Nagyenyed V. — *xanthorius* FOERST. Radnai havasok (1400 m.) VIII. — *sercinctus* GRAV. Nagyenyed V; Igenpataka VII. — *languidus* WESM. Igenpataka VI; Runk X. — *saturatorius* L. Nagyenyed V. — *corruscator* L. var. *luridus* GR. Nyírmező IX; Oláhlapád III. — *disparis* PODA Nyírmező IX; Tövis. — *trebrosus* WESM. Radnai havasok (1100 m.) VII. — *rarus* TISCHB.

Amblyteles palliatorius GRAV. Balatonfüred VI. — *fasciatorius* F. Bredsty (Alsó-Fehér vm.); Csató-barlang VII. — *quadripunctorius* MÜLL. Nagyenyed IV—VII; Marostűjvár VI; Szohodol: Lucia-barlang VIII; Igenpataka: Kápolna-barlang VII. — *subsericans* WESM. Nagyenyed VI. — *glauicatorius* F. Topánfalva V. — *vadatorius* ILLIG. Nagyenyed V—VI; Radnai havasok (1400 m.) VIII. — *negatorius* F. Nagyenyed VI; Remete (Alsó-Fehér vm.) IX; Detunáta VIII; Runk X; Tusnád VII. — *uniguttatus* WESM. Radnai havasok (1100—2200 m.) VII. — *conspurcatus* GRAV. Nagyenyed IV. — *fusorius* L. Radnai havasok (1700 m.) VIII. — *inspector* WESM. Nagyenyed IX. — *Panzeri* WESM. Holdvilág VII; Balánbánya VII.

Colpognathus celerator GRAV. Nagyenyed VII.

Crypturus argiolus GRAV. Nagyenyed VII; Széplak (Szolnok-Doboka vm.) VIII.

Cryptus tarsoleucus GRAV. Nagyenyed VI. — *viduatorius* GRAV. Nagyenyed IV—VI.

Mesoleptus typhae FOURCR. Oláhlapád V.

Colpotrichia affinis VOLL. Nagyenyed IX.

Metopius leiopygus FOERST. Crkvenice VI. — *fuscipennis* WESM. Nagyenyed V.

Ophion luteus L. Nagyenyed IV. — *parvulus* KRCHB. Nagyenyed VI. — *repentinus* HLMGR. Nagyenyed VI.

Paniscus testaceus GRAV. Budafok VII.

Campoplex bucculentus HLMGR. Nagyenyed IV. — *nitidulator* HLMGR. Nagyenyed IV; Oláhlapád V.

Cremastus bellicosus GRAV. Nagyenyed VII. — *pungens* GRAV. Nagyenyed.

Banchius falcator F. Nagyenyed VIII; Bedellő VII; Csorba VIII. — *pictus* F. Topánfalva IV. — *similis* KRCHB. Oláhlapád IV.

- Exetastes fornicator* F. Igenpataka VII.
Glyptomorpha inscriptor NEES Nagyenyed VIII.
Perithous divinator ROSSI Nagyenyed VI—VII. — *varius* GRAY. Nagyenyed VI.
Lissonota bellator GRAY. Magas-Tátra VIII. — *conflagrata* GRAY. Nagyenyed XI. — *parallela* GRAY. Széphalom (Abauj-Torna vm.) VIII.
Pimpla examinador F. Nagyenyed VI. — *instigator* L. Nagyenyed VI. — *inflata* GRAY. Nagyenyed VI; Vizakna VI. — *inquisitor* SCOP. Verespatak VIII; Balánbánya VII; Pécs VI. — *investigator* L. Nagyenyed VI. — *rufata* GRAY. Nagyenyed VI; Bólya VII. — *illecebrator* GR. Crkvenice VI.
Theronia flavicans F. Nagyenyed VI; Crkvenice VI.
Ephialtes carbonarius CHRIST. Nagyenyed V, VII; Nyárádszereda V; Balánbánya VII.
Rhyssa persuasoria GRAY. Nagyenyed III, VII; Plitvice VII.
Acoenites saltans GRAY. Csepel VI. — *dubitator* PANZ. Nagyenyed IV.
Perosis annulata BRISCHKE Nagyenyed VI.
Xorides nitens GRAY. Nagyenyed V.
Alomya qvator L. Radnai havasok (1400 m.) VIII.
Amicroplus callaris SPIN. Nagyenyed VII—VIII.

Braconidae.

- Vipio nominator* F. Csepel VI.
Pseudovipio inscriptor NEES Tövis VII.
Iphiaulax impostor SCOP. Nagyenyed V; Fiume VII. — *mactator* GERM. var. *pictus* KAV. Nagyenyed VI.
Bracon bipartitus WM. Budapest IX. — *tornator* MARSH. Budapest V. — *alutaceus* SZÉPL. Kispest VIII. — *carinatus* SZÉPL. Kispest VIII. — *rufipedator* SZÉPL. Solymár VIII. — *obscuricornis* SZÉPL. Széphalom VIII. — *minutator* NEES Budaörs IX. — *fulvipes* NEES Nagyenyed V, VII—VIII. — *dichromus* WESM. Kassa VIII. — *variator* NEES Széphalom (Abauj vm.) VIII; Csepel VII. — *collinus* SZÉPL. Nagyenyed VIII; Széphalom VIII.
Spathius exarator L. Oláhlapád III, IX; Széphalom VIII.
Doryctes leucogaster NEES Nagyenyed VI, VII.
Chremylus rubiginosus NEES Budapest IX.
Rogas reticulator NEES Vörösvár VIII. — var. *nobilis* CURT. Debreczen VIII. — *dimidiatus* SPIN. Oláhlapád III. — *circumscriptus* NEES Nagyenyed IV, VIII. — *vittiger* WESM. Nagyenyed VIII. — *gasterator* JUR. Oláhlapád VII.

- Chelonus inanitus* L. Nagyenyed VIII. — *carbonator* MARSH. Nagyenyed VIII. — *obscurator* HS. Csepel VII.
- Microplitis varipes* RUTHE Széphalom VIII. — var. ? Budapest IX.
- Microgaster tibialis* NEES Nagyenyed IX.
- Agathis nigra* NEES Nagyenyed VIII. — *tibialis* NEES Nagyenyed VIII.
- Cremonops desertor* LATR. Nagyenyed VII—VIII: Boksánbánya VII—VIII.
- Disophrys inculcator* L. Nagyenyed VIII: Boksánbánya IX.
- Microdus calculator* F. Nagyenyed IX.
- Meteorus chrysophthalmus* NEES Nagyenyed VII. — *pulchricornis* WESM. Nagyenyed VIII. — *laeviventris* WSM. var. *medianus* RUTHE Nagyenyed VIII.
- Eubadizon extensor* NEES Oláhlapád IV.
- Diospilus oleraceus* HALID. Nagyenyed VI.
- Zele testaceator* CURT. Nagyenyed VIII.
- Athanacolus signatus* NEES Nagyenyed VI, IX.
- Amicroplus collaris* SPIN. Nagyenyed VIII.

Proctotrupidae.

- Proctotrupes brevipennis* NEES Nagyenyed.

Chalcididae.

- Leucospis dorsigera* F. Boksánbánya VII—VIII.
- Chalcis femorata* F. Nagyenyed IX.

Chrysididae.

- Cleptes pallipes* LEP. Miriszló VII.
- Ellampus scutellaris* PANZ. Nagyenyed VII: Nyírmező VII: Csepel VII. — *bidens* FÖRST. Nagyenyed VI. — *coeruleus* DAHLB. Nagyenyed IX: Tusnád VII. — *auratus* L. Nagyenyed VI, IX; Remete (Alsó-Fehér vm.); Crkvenica VI. — var. *virescens* Mocs. Nagyenyed IX: Nyírmező IX; Vizakna VI: Budapest VI—VII. — var. *maculatus* Mocs. Nagyenyed III. — *aeneus* F. Nagyenyed VIII—IX. — *pusillus* F. Nagyenyed V, VIII—IX; Vizakna VIII.
- Holopyga amoenua* DHLB. Nagyenyed V; Igenpataka VII; Kászonújfalu VII. — *curvata* FÖRST. Nagyenyed VII: Balánbánya VII. — *gloriosa* F. Nagyenyed V; Kispest V. — *fervida* F. Tüvis VII. — *coriacea* DHLB. Boksánbánya. — *rosea* ROSSI Hadrév VII.
- Hedychrum Gerstaeckeri* CHEVR. Boksánbánya. — *nobile* SCOP. Nagyenyed VIII; Széplak (Szohnok-Doboka vm.) VIII. — *rutilans* DAHLB. Nagyenyed VII; Kászonújfalu VII.

Chrysis austriaca F. Remete (Alsó-Fehér vm.) VII; Néma (Szolnok-Doboka vm.) VIII. — *pustulosa* AB. Crkvenica VI. — *dichroa* DAHLB. Miriszló VII. — *cuprea* ROSSI Hadrév VII. — *cyanea* L. Csíkszentmárton VIII. — *nitidula* F. Nagyenyed V; Zengg VII. — *fulgida* L. Nagyenyed VII. — *scutellaris* F. Tövis VII. — *Chevrieri* Mocs. Remete (Alsó-Fehér vm.) VII; Holdvilág VI. — *ignita* L. Nagyenyed IV—XI; Marosszentkirály VII; Miriszló VII; Abrudbánya VII; Mundra VI; Benedek VIII; Székelyudvarhely VIII; Radnai havasok (1400 m.) VIII. — var. *rutiliventris* AB. Széplak (Szolnok-Doboka vm.) VIII.

Formicidae.

- Myrmecina Latreillei* CURT. Nagyenyed VIII—IX; Miriszló VIII; Radnai havasok (800 m.) VIII.
- Solenopsis fugax* LATR. Nagyenyed IX; Magyarbagó IX.
- Messor barbarus* L. var. *nigra* ER. Zengg VII.
- Aphaenogaster structor* LATR. Nagyenyed IV—V; Oláhlapád IV.
- Myrmica laevinodis* NYL. Nagyenyed IX; Csombord VIII; Magyarbagó VIII; Detunáta VIII. — *lobicornis* NYL. Radnai havas (1300—1400 m.) VIII. — *rubida* LATR. Pareng-havas (1000—1600 m.) VIII—IX. — *ruginodis* NYL. Nagyenyed VIII; Topánfalva IX; Radnai havasok (1300 m.) VIII. — *rugulosa-scabrinodis* Remete (Alsó-Fehér vm.) IX.
- Tetramorium caespitum* L. Nagyenyed VI—IX; Igenpataka VII; Torda VI; Kászonújfalu VII.
- Dolichoderus quadripunctatus* L. Nagyenyed V.
- Prenolepis imparis* SAY var. *nitens* MAYR. Nagyenyed XI.
- Plagiolepis pygmaea* LATR. Nagyenyed VI.
- Lasius alienus* FÖRST. Nagyenyed IV, VII, IX; Igenpataka VII; Gyulafehérvár VII; Dévény IV; Tusnád VII. — *alieno-niger* FOR. Nagyenyed VII, IX; Miriszló VIII—IX; Marosszentkirály VI; Radnai havasok (1100 m.) VII. — *affinis* SCHCK. Nagyenyed VII. — *flavus* F. Nagyenyed III—IV, VII; Gyulafehérvár VII; Kászonújfalu VII. — *fuliginosus* LATR. Nagyenyed V—IX; Oláhlapád III. — *niger* L. Nagyenyed IX; Igenpataka VII; Topánfalva VIII; Bedellő VII; Kászonújfalu VII; Tusnád VII.
- Formica cinerea* MAYR. Topánfalva IX. — *fusca* L. Detunáta VIII; Hargita VIII; Kászonújfalu VII; Radnai havasok (1400 m.) VII. — *gagates* LATR. Pareng-havas (1600 m.) VIII. — *rufibarbis* F. Nagyenyed VII; Oláhlapád V; Igenpataka VII; Remete (Alsó-Fehér vm.); Gyulafehérvár VII; Torda

VIII; Topánfalva VIII; Runk X; Hargita VIII; Kászony-
 újfalu VII; Radnai havasok (1600 m.) VII; Crkvenica
 VI. — *sanguinea* LATR. Balánbánya VII. — *truncicola* NYL.
 Torja VII; Tusnád VII; Pareng-havas (1700 m.) VIII.

Polyergus rufescens LATR. Magyarbagó VIII; Tusnád VII.

Myrmecocystus viaticus F. var. *orientalis* FOR. Mészkö (Torda-Aranyos
 vm.) X.

Camponotus aethiops LATR. Miríszlő IX. — *herculeanus* L. Igenpataka
 VII; Detunáta VIII; Topánfalva V; Radnai havasok
 (1100 m.) VII; Néma (Szolnok-Doboka vm.) VIII; Sel-
 meczbánya VI. — *herculeano-lygniperdus* FOR. Oláhlapád
 IV; Topánfalva IV; Radnai havasok (1000 m.); Csobánka
 VI. — *marginatus* LATR. Nagyenyed III, V—VI. — *lateralis*
 OLIV. Nagyenyed IX. — *ligniperdus* LATR. Detunáta VIII;
 Gyilkos-tó VII. — *pensylvanicus* DEG. Oláhlapád IV; Mi-
 riszlő VII. — *vagus* F. Nagyenyed VII; Igenpataka;
 Havasgyógy V; Remete (Alsó-Fehér vm.) IX; Szász-
 keresztur VII.

Heterogynidae.

Mutilla calva VILL. Nagyenyed V—VI, IX; Fugad VII; Toroczko
 VIII. — *erythrocephala* LATR. Nagyenyed IV—V; Magyar-
 bagó VIII. — *europaea* L. Vizakna VII; Bólya VII. —
marginata BAER Radnai havasok (1400 m.) VII. — *maura*
 L. Zengg VII. — *montana* PANZ. Nagyenyed V; Zengg
 VII. — *rufipes* F. Nagyenyed VII; Tövis VII; Runk VIII;
 Párkány VIII; Crkvenica VI. — *viduata* PALL. Crkvenica VI.

Myrmosa melanocephala F. Nagyenyed VII—VIII; Igenpataka VII;
 Remete (Alsó-Fehér vm.) VII; Holdvilág VII; Széphalom
 (Abauj-Torna vm.) VIII; Boksánbánya VII; Balánbánya
 VII; Kispest VI; Szászkeresztur VII.

Methoca ichneumonoides LATR. Nagyenyed IV; Torda IV.

Pristocera depressa F. Oláhlapád IV—V; Miríszlő IV.

Scolia flavifrons F. var. *haemorrhoidalis* F. Nagyenyed V, VII; Petro-
 zsény V; Boksánbánya VIII; Jablanicza VI; Zengg VII.
 — *hirta* SCHRNK. Néma (Szolnok-Doboka vm.) VIII; Kis-
 pest VIII; Fiume VII; Zengg VII. — *quadripunctata* F.
 Nagyenyed VII; Miríszlő VII; Tövis VII; Vizakna VII;
 Fugad VII; Holdvilág VII; Boksánbánya VII; Spalato
 VI; Zengg VII.

Elis sexmaculata F. Soroksár VIII.

Tiphia fulvipennis SM. Nagyenyed V; Crkvenica VI. — *minuta* VDRL.
 Nagyenyed VI. — *morio* F. Nagyenyed IV—VI; Oláh-

lapád IV; Igenpataka IV, VII; Vizakna VI; Marosújvár III; Székelykoesárd VII; Kispeszt VI. — *ruficornis* SCHCK. Igenpataka VII. — *rugosa* TOURN. Vizakna VI; Nagy-bacson VII. — *semipolita* TOURN. Nagyenyed VIII; Vizakna VII; Tövis VII; Kis-Ludas VII; Radnai havasok (800 m.) VIII; Senjsko Bilo VII; Széphalom (Abauj-Torna vm.) VIII.

Sapyga quinquepunctata F. Nagyenyed VII.

Pompilidae.

Ceropales maculatus F. Néma (Szolnok-Doboka vm.) VIII.

Pompilius cellularis DHLB. Igenpataka VII; Kispeszt V. — *chalybeatus* SCHDTE. Igenpataka VI. — *fumipennis* ZETT. Runk X. — *Magrettii* KOHL Nagyenyed V, IX; Radnai havasok (1400 m.) VI; Nagy-Bacson VII. — *nigerrimus* SCOP. Nagyenyed VI; Csombord V; Nagy-Bacson VII. — *plumbeus* F. Kispeszt V. — *quadrispinosus* KOHL Crkvenica VI. — *rufipes* L. Crkvenica VI. — *viaticus* L. Nagyenyed IV—VIII; Oláhlapád IV; Alamor VI; Topánfalva.

Calicurgus fasciatellus SPIN. Csepel VII; Léva VIII.

Salix exaltatus F. Nyírmező IX; Zengg VII. — *fuscus* F. Nagyenyed IV—VI; Oláhlapád IV—V; Topánfalva VIII. — *versicolor* SCOP. Nagyenyed IV—V; Remete (Alsó-Fehér vm.) VI; Miriszló VII; Tövis VII; Fugad VII. — var. *Fabricii* VDRL. Nagyenyed VII; Vizakna VII; Széplak (Szolnok-Doboka vm.) VIII. — *Schenckii* KOHL Vizakna VII; Holdvilág VII.

Pseudagenia carbonaria SCOP. Nagyenyed VI, VIII.

Trypoxylon figulus L. Nagyenyed VIII; Miriszló VII; Verespatak VIII; Topánfalva V. — *attenuatum* SM. Nagyenyed VIII. — *clavicerum* LEP. Nagyenyed VI—VII; Vizakna VI; Radnai havasok (700 m.) VIII; Vihnye VII.

Larra anathema ROSSI Nagyenyed VII.

Tachytes europaeus KOHL Tövis VII.

Tachysphex pectinipes L. Igenpataka VII; Torda VIII; Bólya VII.

Dinetus pictus F. Bólya VII.

Astata boops SCHRNK. Nagyenyed VIII; Igenpataka VIII; Balánbánya VII; Radnai havasok (800 m.) VIII. — *minor* KOHL Nagyoklos VIII. — *tricolor* VDRL. Csepel VII.

Mimesa equestris F. Radnai havasok (800 és 1400 m.) VII—VIII.

Psen atratus PZ. Nagyenyed VII; Miriszló VII—VIII; Hadrév VII; Crkvenica VI.

Pemphredon lugubris LATR. Nagyenyed V; Pareng-havas (1000 m.)

- IX. — *unicolor* F. Nagyenyed III. VII. IX; Tövis VII; Miriszló VIII; Hadrév VII. — *Schuckardi* MOR. Nagyenyed IX; Topánfalva VIII.
- Schelipron destillatorium* ILL. Nagyenyed VIII; Novi VI; Plitvicza VII. — *omissum* KOHL Novi VI. — *tubifex* LATR. Spalato VI.
- Sphex occitanicus* LEP. Nagyenyed VIII.
- Ammophila Heydeni* DHLB. Nagyenyed VI; Vizakna VI. — *sabulosa* L. Igenpataka VI; Remete (Alsó-fehér vm.) VII. — Nyírmező IX; Balánbánya VII; Kászonújfalu VII; Tusnád VII; Pareng-havas (1000—1200 m.) VIII—IX; Csepel VI. *hirsuta* Scop. Nagyenyed VIII; Balánbánya VII; Pareng-havas (1900 m.) VIII.
- Philanthus triangulum* F. Nagyenyed IX; Nyírmező IX; Nagyoklos VIII; Hadrév VII; Runk VIII; Holdvilág VII; Széplak (Szolnok-Doboka vm.) VIII; Budaörs VII. — *coronatus* F. Holdvilág VII. — *venustus* Rossi Fugad VII.
- Cerceris rybiensis* L. Runk VIII. — *emarginata* Pz. Nagyenyed VIII; Fugad VII; Nyírmező IX; Nagyoklos VIII. — *bupresticida* DUF. Torda VIII. — *arenaria* L. Nagyenyed VIII; Radnai havasok (800 m.) VIII; Csepel VII; Plitvica VII; Senjsko bilo VII; Crkvenica VI. — *rubida* JUR. Nagyenyed VII; Hadrév VII. — *quadrifasciata* Pz. Gyilkos-tó VII; Crkvenica VI. — *Ferreri* VDRL. Miriszló VII. — *labiata* F. Nagyenyed VIII; Remete (Alsó-Fehér vm.) VII; Holdvilág VII; Szászkeresztur VII. — *tuberculata* VILL. Torda VIII.
- Oxybelus uniglutinis* L. Budaörs VII.
- Nysson spinosus* FORST. Marosgombás V.
- Alyson fuscatus* Pz. Nagyenyed IX.
- Mellinus sabulosus* F. Nagyoklos VIII; Topánfalva VIII.
- Gorytes campestris* L. Nagyenyed V; Radnai havasok (1100 m.) VII. — *mystaceus* L. Oláhlapád V. — *dissectus* Pz. Nagyenyed VII. — *quinquecinctus* F. Igenpataka VII; Fugad VII; Gyilkos-tó VII; Bólya VII.
- Stizus tridens* F. Nagyenyed VII. — *hungaricus* FRIV. Csepel VII.
- Bembex integra* Pz. Budaörs VII.
- Cabro brevis* VDRL. Nagyenyed VIII—IX; Gyulafehérvár VIII; Gyilkos-tó VII; Budaörs VII. — *Panzeri* VDRL. Igenpataka VII; Holdvilág VII. — *albilabris* F. Budaörs VII. — *leucostoma* L. Nyírmező IX. — *Wesmaeli* VDRL. Nagyenyed IX; Bólya VII. — *quadrimaculatus* F. Miriszló VIII. — *serripes* PANZ. Nagyenyed VII. — *cribrarius* L. Nagyenyed VIII; Igenpataka VII; Havasgyógy VII; Gyilkos-tó

VII; Gyergyótölgyes VII. — *dives* LEP. Nagyenyed VIII. — *vagus* L. Nagyenyed IX; Gyilkos-tó VII. — *chryso-stomus* LEP. Gyilkos-tó VII. — *sexcinctus* F. Vihnye VII. — *cavifrons* THOMS. Nagyenyed VI. — *quadricinctus* F. Nagyenyed VII. — *clypeatus* L. Nagyenyed VIII; Remete (Alsó-Fehér vm.) VII; Torda VIII; Széplak (Szolnok-Doboka vm.) VIII.

Vespidae.

Discoelius zonalis PANZ. Bólya VI.

Eumenes coarctata L. Tövis VII; Torda VII; Gyergyótölgyes VII; Plitvica VII. — *pomiformis* F. Igenpataka VIII; Nyírmező IX; Torda VIII; Runk VIII; Nagyoklos VIII; Néma (Szolnok-Doboka vm.) VIII. — *mediterranea* KRCHB. Crkvenica VI.

Odynerus allobrogus SAUSS. Tushád VII. — *cullosus* THOMS. Nagyenyed IX. — *Chevrierianus* SAUSS. Nagyenyed V. — *crassicornis* Pz. Nagyenyed VI—VII; Gyilkos-tó VII. — *juvundus* Mocs. Ditró VII. — *melanocephalus* GMEL. Nagyenyed VIII. X; Marosgombás V; Gyergyótölgyes VII; Crkvenica VI. — *parietum* L. Nagyenyed V; Alamor VI; Vihnye VII; Fiume VII. — *reniformis* GMEL. Nagyenyed VII; Torja VII; Zengg VII. — *sinuatus* F. Nagyenyed IX.

Polistes gallicus L. Nagyenyed IX; Miriszló VII; Vizakna VII.

Vespa crabro L. Nagyenyed IX; Remete (Alsó-Fehér vm.) VII; Magyarbagó VIII; Vizakna VI; Igenpataka VII; Havasgyógy V; Dunaszentpál IX; Csobánka VIII. — *germanica* F. Nagyenyed V, X; Nyírmező IX; Topánfalva VIII—IX; Pareng-havas (1900 m.) VIII; Nagybaczon VII; Néma (Szolnok-Doboka vm.) VIII; Stomfa IV. — *media* RERZ. Kolpach VIII; Crkvenica VI. — *sylvestris* SCOP. Nagyenyed VIII; Tövis VII; Igenpataka VI; Runk VIII; Bólya VII; Balánbánya VII; Radnai havasok (800—1700 m.) VIII; Pareng-havas (1900 m.) VIII. — *vulgaris* L. Nagyenyed V, VIII; Nyírmező IX; Igenpataka X; Detunáta VIII; Topánfalva VIII; Nagyoklos VIII; Torja VII; Senjsko bilo VII.

Apidae.

Bombus agrorum F. Nagyenyed V; Igenpataka VIII, X; Székelykocsárd IV; Torja VII; Néma VIII; Pareng-havas (1000 m.) IX. — *hortorum* L. Nagyenyed VII; Oláhlapád VII; Czelná IV; Detunáta VIII; Havasgyógy VI; Igenpataka

VI; Nagyoklos VIII; Topánfalva VIII; Hargita VIII; Radnai havas (1300 m.) VII. — var. *argillaceus* Scop. Nagyenyed IV—V; Marosújvár VIII; Oláhlapád IV; Remete (Alsó-Fehér vm.) VII; Topánfalva IV; Bedellő VII. — *pratorum* L. Torja VII; Néma (Szolnok-Doboka vm.) VIII; Plitvica VII; Senjsko bilo VII. — *Derhamellus* K. Nagyenyed V—VI; Balánbánya VII; Pareng-havas (1000—1900 m.) VIII—IX. — *hypnorum* L. Torja VII. — *silvarum* L. Nagyenyed IV—VII; Torda VIII. — *arenicola* THOMS. Havasgyógy VII; Széphalom (Abauj-Torna vm.) VIII. — *pomorum* Pz. Oláhlapád IV. — *lapidarius* L. Nagyenyed V—VI; Tövis VII; Nyírmező IX; Detunáta VIII; Torda VIII; Runk X; Szászkeresztúr VII; Gyilkostó VII; Topánfalva VI. — *confusus* SCHCK. Nagyenyed V; Magyarbágó IX; Gyulafehérvár VIII; Torda VIII; Senjsko bilo VII. — *terrestris* L. Nagyenyed V; Igenpataka VI; Miriszló IV; Nyírmező IX; Runk VIII; Nagybaczon VII; Balánbánya VII; Radnai havasok (1300—1400 m.) VII; Pareng-havas (1000 m.) IX. — var. *autumnalis* F. Nagyenyed IX; Kászon VIII; Radnai havasok (2200 m.) VII; Csobánka VIII; Vihnye VII; Senjsko bilo VII. — var. *cryptarum* F. Oláhlapád IV; Csobánka VIII. — var. *lucorum* L. Nagyenyed VIII; Igenpataka VII; Runk VII; Topánfalva VIII. — *variabilis* SCHMED. Nagyenyed V; Nagyoklos VII. — var. *tristis* SEIDL. Vizakna VI. — var. *notomelus* SCHMED. Nagyoklos VIII.

Podalirius garrulus ROSSI Nagyenyed. — *magnilabris* MOR. Miriszló VII. — *bimaculatus* Pz. Nyírmező IX. — *pubescens* LEP. Vizakna VII. — *crinipes* SM. Nagyenyed IV. — *acervorum* L. Nagyenyed III, V; Czelna IV; Oláhlapád IV; Topánfalva V; Székelykocsárd IV; Hadrév VII. — *furcatus* Pz. Igenpataka VIII.

Eucera hungarica FRIESE Budaörs VII. — *tricincta* ER. Fugad VII. — *armeniaca* MOR. Vizakna VI; Oláhlapád VII. — *nana* MOR. Oláhlapád VII. — *scabiosae* MOCS. Nagyenyed VIII. — *malvae* ROSSI Miriszló VII. — *longicornis* L. Nagyenyed IV, VII; Marosgombás V. — *difficilis* Pz. Nagyenyed V. — *interrupta* BAER Nagyenyed IV, VI. — *caspiaca* MOR. var. *Pézei* MOCS. Nagyenyed V; Balánbánya VII; Crkvenica VI. — *seminuda* BRILLÉ. Nagyenyed IV. — *cimerea* Scop. Nagyenyed IV, VI; Fugad VII. — *chrysopyga* PÉR. Nagyenyed VI; Alvinez VII.

Xylocopa violacea PODA Nagyenyed V, VII, VIII; Remete (Alsó-Fehér

- vm.) VII: Špalato VI. — *valga* GERST. Nagyenyed VI; Oláhlapád IV; Novi VI.
- Systropha curvicornis* SCOP. Nagyenyed VI—VII; Miriszló VII—VIII; Széplak (Szolnok-Doboka vm.) VIII. — *planidens* GIR. Nagyenyed VII.
- Melitta melanura* NYL. Nagyenyed VIII. — *leporina* Pz. Nyírmező IX; Nagybaczon VII; Kászónújfalu VII.
- Panurgus calcaratus* SCOP. Nagyenyed VI—VIII; Runk VII; Radnai havasok (1500 m.) VIII; Senjsko bilo VII.
- Cumtpeum frontale* F. Nagyoklos VII.
- Rhophites quinquespinosus* SPIN. Nagyoklos VII. — *canus* EV. Nagyenyed VIII; Topánfalva V. — *Hartmanni* FRIESE Miriszló VII.
- Halictoides dentiventris* NYL. Radnai havasok (1000—1400 m.) VII—VIII; Dobsina VIII.
- Colletes picistigma* THOMS. Nagyenyed VIII. — *Davesianus* K. Miriszló VIII.
- Anthrena fumipennis* SCHMIDKN. Havasgyógy VI. — *thoracica* F. Oláhlapád IV; Igenpataka VIII; Széplak (Szolnok-Doboka vm.) VIII; Csepel VII. — *nitida* FOURCR. Nagyenyed V. — *ovina* KLG. Nagyenyed V; Nagyoklos VIII. — *albicans* MÜLL. Nagyenyed IV. — *tibialis* K. Nagyenyed V; Oláhlapád IV. — *taraxaci* GIR. Nagyenyed IV. — *symphyti* SCHMED. Nagyenyed V; Marosgombás V. — *Gwynana* K. Nagyenyed III—IV; Dévény IV. — *varians* K. Nagyenyed IV—V; Oláhlapád IV. — *bucephala* STEPH. Nagyenyed V, VIII. — *parvula* K. Vihnye VII. — *minutula* K. Nagyenyed V. — *nana* K. Nagyenyed V, VII; Igenpataka VII; Oláhlapád IV; Nagyoklos VIII; Hadrév VII. — *ventralis* IMH. Nagyenyed III. — *marginata* F. Nagyenyed VIII; Nagyoklos VIII. — *austriaca* Pz. Igenpataka VIII. *Hattorfiana* K. Vizakna VII; Balánbánya VII. — *extriata* K. Nagyenyed IV—V; Fugad VII; Nagyoklos VIII; Csepel VII; Garamberzencze VI. — *flavipes* Pz. Nagyenyed V; Miriszló VII; Oláhlapád IV; Vizakna VI; Balánbánya VII. — *chrysopyga* SCHCK. Balánbánya VII. — *xanthura* NYL. Marosgombás V. — *convexiuscula* K. Nagyenyed V; Oláhlapád IV. — *denticulata* K. Nagyenyed VIII. — *combinata* CHRIST. Nagyenyed V, VIII. — *lucens* IMH. Tövis VII.
- Halictus albipes* F. var. *affinis* SCHCK. Nagyenyed VIII. — *calceatus* SCOP. Nagyenyed VIII, IX; Miriszló IV, VIII; Nyírmező IX; Runk X; Igenpataka VII; Nagyoklos VIII; Torja

VII; Csíkszentmárton VIII; Gyilkos-tó VII; Radnai havasok (1400 m.) VII—VIII; Crkvenica VI; Senjsko bilo VII. — *cephalicus* MOR. Igenpataka VII. — *fasciatellus* SCHCK. Nagyenyed VII. — *interruptus* Pz. Nagyenyed VI—VIII; Igenpataka VII; Nagybaezon VII. — *laevis* K. Nagyenyed IV; Radnai havasok (800 m.) VIII. — *laevigatus* K. Radnai havasok (1000—1300 m.) VII—VIII. — *leucozonius* SCHRNK. Torda VIII. — *longulus* SM. Nagyenyed VIII: Oláhlapád IV. — *maculatus* SM. Nagyenyed IX; Nagyoklos VII; Torda VIII; Hadrév VII. — *malachurus* K. Nagyenyed V, VII; Remete (Alsó-Fehér vm.); Igenpataka VII; Magyarbagó IX; Oláhlapád IV; Senjsko bilo IX. — *major* NYL. Igenpataka VI. — *marginatus* BRLLÉ. Oláhlapád IV. — *morbillosus* KRIECHB. Vizakna VIII; Topánfalva VIII. — *morio* F. Nagyenyed VIII; Igenpataka VII; Oláhlapád IV. — *mucoreus* EV. Nagyenyed VII; Vizakna VIII; Radnai havasok (1000 m.) VIII. — *nitidus* SCHCK. Verespatak VIII. — *politus* SCHCK. Oláhlapád VIII. — *punctatissimus* SCHCK. Nagyenyed IV. — *quadricinctus* F. Zengg VII. — *quadrinotatus* K. Miriszló VII. — *rubicundus* CHRIST. Remete (Alsó-Fehér vm.) VII; Vizakna VIII; Holdvilág VII. — *sexcinctus* F. Zengg VII. — *sextnotatus* K. Nagyenyed V; Vizakna VI; Nagyoklos VII. — *Smeathmanellus* K. Zengg VII. — *subfasciatus* IMH. var. *vulpinus* NYL. Igenpataka IV; Senjsko bilo VII. — *tetrazonius* KLG. Nagyenyed V—VIII; Topánfalva V; Garamberzeneze VI; Crkvenica VI. — *tumulorum* L. Nagyenyed IX; Torda VIII; Kászónújfalu VII; Parenghavas (1000 m.) IX; Széphalom (Abauj-Torna vm.) VIII. — *vulpinus* NYL. Torda VIII. — *xanthopus* K. Nagyenyed IV. — *zonulus* SM. Nagyenyed V, IX; Igenpataka VII; Nagyoklos VIII.

Eriades truncorum L. Nagyenyed VII; Igenpataka VII; Miriszló VII—VIII. — *crenulatus* NYL. Nagyoklos VII; Runk VIII; Zengg VIII. — *campanularum* K. Crkvenica VI.

Osmia rufa L. Nagyenyed IV—VI; Miriszló V; Abrudbánya IV. — *cornuta* LATR. Fóth IV. — *coerulescens* L. Nagyenyed IV—V, VIII. — *melanogastra* SPIN. Hadrév VII. — *fulviventris* Pz. Igenpataka IV, VII; Topánfalva VIII. — *Panzeri* MOR. Nagyenyed V, VI; Miriszló VIII. — *Lepelletieri* PÉREZ. Miriszló VIII. — *Spinolae* SCHCK. Topánfalva VIII. — *aurulenta* Pz. Nagyenyed IV—V; Zengg VII. — *bicolor* SCHRNK. Nagyenyed III. — *dalmatica* MOR. Néma (Szolnok-

- Doboka vm.) VIII. — *bidentata* MOR. Nagyenyed VI; Vizakna VII.
- Lithurgus fuscipennis* LEP. Néma (Szolnok-Doboka vm.) VIII. — *chrysurus* FONSC. Nagyoklos VIII.
- Megachile lagopoda* L. Fiume VII. — *maritima* K. Nagyenyed VI; Balánbánya VII. — *Willughbiella* K. Szászkeresztur VII. — *pilicrus* MOR. Igenpataka VIII; Zengg VII. — *ericetorum* LEP. Nagyenyed VI; Igenpataka VIII; Remete (Alsó-Fehér vm.) VII; Vizakna VII. — *melanopyga* COSTA Nagyenyed VIII. — *centuncularis* L. Nyírmező IX; Nagyoklos VIII. — *versicolor* SM. Nagyenyed VI. — *octosignata* NYL. Nyírmező IX.
- Chalcidoma muraria* F. var. *nestorea* BRL. Fiume VII; Novi VI; Crkvenica VI.
- Trachusa serratulae* Pz. Plitvica VII.
- Anthidium cingulatum* LATR. Fiume VII. — *manicatum* L. Nagyenyed VI, IX; Remete (Alsó-Fehér vm.) VII; Torda VIII; Torozkó VI; Néma VIII. — *florentinum* F. Csepel.
- Prosopis brevicornis* NYL. Nagyenyed VIII. — *communis* NYL. Nagyenyed V, IX; Topánfalva VIII. — *difformis* EV. Nagyenyed VIII; Csíkszentmárton VIII. — *hyalinata* SM. Runk VIII. — *nigrita* F. Nagyenyed VIII. — *sinuata* SCHCK. Nagyenyed VII—VIII; Igenpataka VII. — *styriaca* FORST. Nagyenyed VIII. — *bipunctata* F. Magyarbágó IX. — *variegata* F. Tövis VII; Nyírmező IX; Nagyoklos VIII.
- Sphécodes fuscipennis* GERM. Runk VIII. — *gibbus* L. Nagyenyed VI; Remete (Alsó-Fehér vm.) VII. — *pilifrons* THOMS. Marosgombás V; Miriszló VIII. — *reticulatus* THOMS. Topánfalva VIII. — *subquadratus* SM. Nagyenyed VIII; Remete (Alsó-Fehér vm.) VII; Alsóorbó VI; Nagyoklos VIII; Széplak (Szolnok-Doboka vm.) VIII.
- Psithyrus Barbutellus* K. Torda VIII; Radnai havasok (1500, 1900 m.) VII—VIII. — *vestalis* FRCR. Topánfalva VI; Torja VII; Tusnád VII; Pareng-havas (1000, 1900 m.) VIII—IX.
- Melecta armata* Pz. Nagyenyed IV—V; Oláhlapád IV. — *luctuosa* SCOP. Gyulafehérvár VI; Runk VII.
- Crocisa scutellaris* F. Miriszló VII. — *ramosa* LEP. Miriszló VII. — *truncata* PÉR. Remete (Alsó-Fehér vm.) VII.
- Epeolus tristis* SM. Nagyenyed VII.
- Nomada flavomaculata* LUC. Nagyenyed IV, VI. — *succincta* Pz. Nagyenyed VI. — *fucata* Pz. Nagyenyed IV—V, VIII; Vizakna VI; Oláhlapád IV. — *jacobaeae* Pz. Nagyenyed VIII; Runk VIII. — *serfasciata* Pz. Nagyenyed V. — *verna* SCHMDK.

Nagyenyed IV. — *trispinosa* SCHMIDK. Nagyenyed VI;
Topánfalva IV. — *ochrostoma* K. Radnai havasok (1400
m.) VIII. — *rhenana* MOR. Nagyenyed V.

Bialetes brevicornis Pz. Nagyenyed VI; Remete (Alsó-Fehér vm.)

Pasites maculatus JUR. Vizakna VI.

Coelioxys polycentris FOERST. Vizakna VI. — *conoidea* ILLIG. Nagy-
enyed V. — *rufescens* LEP. Nagyenyed VII; Csíkszent-
márton VIII. — *aurolimbata* FÖRST. Nagyenyed VI; To-
roczkó VII; Zengg VI.

Stelis phaeoptera K. Nagyenyed VII.

Különfélék.

Személyi hírek. — F. évi május végével a Magyar Nemzeti Múzeum állattani osztályának két régi buzgó tisztviselője, MOCsÁRY SÁNDOR kir. tanácsos és KUTHY DEZSŐ igazgató-őrök, nyugalomba vonultak. A nyugalomba vonulás azonban csak a tényleges szolgálatra vonatkozik, mert mindkettőjük még továbbra is a rovarok tanulmányozásával fog foglalkozni és szakmájukat a múzeumban ép oly szeretettel művelni, mint ezideig. Helyükbe a vallás- és közoktatásügyi miniszter DR. SZABÓ JÓZSEF, DR. SZOMBATHY KÁLMÁN és DR. PONGRÁCZ SÁNDOR múzeumi gyakornokokat nevezte ki fizetéstelen segédőrökké.

A *Synanthedon flaviventris* Stgr. magyar honossága. — A Rovartani Lapok 1913. évi XX. kötetének 11—12. füzetében TOMALA NÁNDOR ismertette a fenti *Aegerida*-faj életmódját és megállapította annak magyar honosságát. Ezen cikkre kívánok jelen soraimmal reflektálni s az abban foglalt észleletek helyességét megerősíteni. A m. kir. állami Rovartani Állomás lepkegyűjteményében, amint erről t. tagtársunk személyesen is meggyőződött, szintén van két példány *S. flaviventris* STGR. A rajtuk található termőhelyjelzés tanúsága szerint Szabadkán gyűjtött nyárfából keltek ki intézetünkben még 1908 szeptember havában. Úgy a gazdanövény, mint a kikelés időpontja egyezik az említett cikkben foglalt megállapításokkal. Az utóbbi esetnek érdekessége elsősorban az, hogy Szabadka s nem a cikkíró által említett termőhely, a két *S. flaviventris* STGR. szülőházaja. Ezek alapján a *S. flaviventris* STGR. magyar honossága minden kétséget kizárólag bebizonyult.

KADOCSA GYULA.

Két bagolypille érdekes megjelenéséről. — Folyó évi márczius hó 16-án egy trencsényi kertész üvegházában az *Agrotis pronuba* ab. *innuba* TR. egy ♂ példányát fogtam, a melynek teljesen ép és sértetlen volta az áttelelés lehetőségét kizárva, arra mutat, hogy a különben áttelelő hernyó a szokatlan körülmények hatása alatt november hóban is vígan dézsmálta a kertész virágjait, míg csak telje-

sen ki nem fejlődött, hogy aztán bebábozódva, ebben a legtökéletesebb nyugalmi állapotban húzza ki az üvegház enyhe telét s a legelső melegebb napsugarak kicsalják az imagót, mely ekként éppen $\frac{1}{4}$ esztendővel előzte meg kevésbé szerencsés társait.

Itt kívánok megemlékezni a *Plusia gamma* L. nevű bagolypillének egy szintén érdekes megjelenéséről is. Az 1910. év november 13-ának verőfényes hideg délutánján fogtam ugyanis a nevezett pille egy frissen kelt példányát, a mely ekként megerősíti azt a föltevést (REBEL: Schmetterlingbuch p. 281), hogy a lepke áttelel.

DR. PAZSICZKY JENŐ.

***Hermafrodita Satyrus Hermione* L.** — Az 1913. év júliusának közepén Isaszeghen több *Satyrus Hermione*-t fogtam, melyeknek feszítése alkalmával kitűnt, hogy az egyik példány hermafrodita. A lepke baloldali fele határozottan a nőstények, a jobboldali

pedig a hímek sajátosságait mutatja. A hátsó szárnyak alsó oldalának rajza is az illető ivarokénak felel meg. A bal elülső szárny hossza 37 mm., a jobboldali-é 36 mm. A példányt gyűjteményemben helyeztem el. Ez az első hímmős lepke, melyet 18 évi lepkészésem alatt fogtam.

ULBRICH EDE.

Irodalom.

Prof. H. Rebel: Beschreibung einer neuen Tortricide. (Verh. zool.-bot. Ges. Wien. LXIV, 1914, p. (58)–(61), fig. 5–6.)

A *Pamene agnotana* nevű új faj leírása. Ez a lepke Alsó-Ausztria több pontjáról, Erdélyből (Nagyszeben) és Kelet-Ruméliából (Slivno) került elé; galagonya bokrok körül repül. Szerző ezt a fajt eleinte *P. vermana*, majd *Gr. tomiana* és *P. pineata*-nak tartotta, de a mint utóbb kiderült, ezek egyikével sem azonosítható. CSIKI.

L. Oldenberg: Beitrag zur Kenntniss der europäischen Drosophiliden (Dipt.) — (Archiv f. Naturg. 80. Jahrg. Abt. A., 2. Heft, p. 1—42. 1914).

A Drosophilidák — köznyelven musliczák — a kevéssé ismert és nehezen meghatározó legyek közé tartoznak. Szerző behatóan foglalkozik cikkében ezen család egyes nemeivel és fajaival és a tárgyalt nemeket a dolgozat végén meghatározó táblázatban is összefoglalja. Minket azért is érdekel ez a dolgozat, mert több magyarországi adatot is találunk benne és mert a szerző Herkulesfürdőt a legjobb termőhelyek egyikének mondja.

Hazánkból egy új nemet: *Mycodrosophila (poecilogastra* Lw. részére) és a következő két új fajt írja le: *Chimomyza caudatula* és *Phortica rufescens* (valamennyi Herkulesfürdőről való). Magyarországból még a következő érdekes és ritka fajokat említi: *Drosophila trivittata* STROBL., *D. unimaculata* STROBL., *D. histrio* SCHN. (? MEIG.), *D. rufifrons* LW., *Leucophenga maculata* DUF., *Phortica alboguttata* WAHLBG., *Ph. variegata* FALL., *Stegana Stroblii* MIK., *St. coleoprata* SCOP. (Herkulesfürdő), *Scaptomyza flava* MEIG. (Pöstyén, Zernest), *Aulacogaster leucopeza* (Magyarország), *Cyrtotum anus* MEIG. (Pöstyén).

DR. K. K.

Társulati ügyek.

A „Magyar Entomologiai Társaság” ülései.

Választmányi ülés 1913. december 29-én. — A BIRÓ LAJOS elnöklete alatt tartott választmányi ülés az 1914. évi januárius 17-én tartandó közgyűlés előkészületeivel foglalkozott, megállapította annak tárgysoroztatát, valamint a tisztikar és választmány kiegészítésére megállapította a közgyűlés elé terjesztendő névjegyzéket. Titkár jelenti, hogy alapszabályszerűen bejelentette kilépését 4 tag. töröltett 1 tag. Pénztáros jelentést tett a pénztárról és felhatalmazást kért 400 K értékű értékpapiros vásárlására, amit a választmány megadott.

Közgyűlés 1914. januárius 17-én — Társaságunk 3. közgyűlését a Magyar Nemzeti Múzeum igazgatósági tanástermében tartotta. Az ülést BIRÓ LAJOS elnök, miután a határozatképességet megállapította, a jegyzőkönyv hitelesítésére DALNOKFALVI BARTHA VIKTOR és TÖMÖSVÁRY LAJOS urakat felkérte és GRÓF TELEKI SÁNDOR kimentő levélét bemutatta, a következő beszéddel nyitotta meg:

Tisztelt Közgyűlés! A Magyar Entomologiai Társaság harmadik közgyűlése hozott össze itt bennünket, a kik a természetrajz egyik szép ágának vagyunk tudományból és kedvtelésből művelői és kedvelői. Ifjú még Társaságunk, még gyermekkorát éli, még csak az életnek örül, nem hívatkozhatik még nagy eredményekre, inkább

csak aranyfényes remény csillogtatja szemeink előtt a szép jövődőt, Társaságunk nagyra hívatott munkás korát. Őszinte örömmel köszöntöm Társaságunk megjelent tagjait, kik együttesen hivatvák alkotni egy. ha nem is örök életű, de beláthatatlan időig élő társas egységet, melynek tagjai csak egyenként vannak alávetve a haladóságnak, de mint az élő test szervei, ugyanaz marad, bár sejtjei új és más élő sejtekkel eszerélődnek ki. Magam is, egy talán nem sok idő múltával kicserélendő sejt. e díszes helyről Társaságunknak sok szép időt, örömteljes és haszonnal töltendő ifjúságot, munkás, érett kort kívánok!

Lefolyt évünkre visszatekintve, nincsen semmi okunk szomorodni, de minden okunk van örülni azon, hogy Társaságunk egészségesen fejlődött és gyarapodott, melyről következő tisztí jelentések fognak részletesen beszámolni. E beszámolók maguk ismertetik legjobban Társaságunk életét és nekem, abból csak egyetlen pontot kell különösen kiemelnem, mert félek, hogy pénztárosunk szerénységéből nem fogja eléggé hangsúlyozni tevékenységéből azt, hogy ez év folyamán Társaságunknak 800 K alapítványt tett s melyet ez alkalommal is van szerencsém megköszönni. Látogatott havi üléseinken sok érdekes előadás és tanulságos bemutatással, élénk társaséletben örültünk egymásnak, értesülést szereztünk egymásnak a gyűlések keretén kívül lefolyt törekvéseiről, munkásságáról és terveiről, ösztönzést nyertünk társaink munkájából, lelkesedésből lelkesedést, szorgalmából szorgalmat nyertünk.

Társulatunk első elnökeinek ama bölcs intenezióit, hogy a fehér asztalnál való társaságos életnek túlsúlyt adtak a zöld asztal felett, a magam részéről is híven ápoltam, abban a meggyőződésben, hogy mostani viszonyaink között ez a leghelyesebb. Ifjú társaságunk tagjait ez hozza közelebb lélekben egymáshoz: sok életrevaló gondolat, eszme és tanulság találja meg a hangját, amely kötött formában némán maradt volna. A szóbeli társasélet fontos kiegészítő része a maradandóbb munkát szolgáltató zöld asztalnak és az ezeket megörökítő folyóiratnak. Futó életű, az igaz, de termékenyítő hatású és munkakedvre ébresztő.

Társulatunk ifjú korát jellemzi és mutatja ebben az, hogy ez a fehér asztali élet mindig élvezetes, kedélyes és örömteljes volt. Nem került bele soha semmi zavaró hang, mondhatni túlságosan rendes volt. Méltóztassék megbocsátani nekem, ha én hozok belé zavaró hangot, annak a szerény véleményemnek adva kifejezést, hogy ez nem jól van így. Túlságosan nagy köztünk a rend. Rend van a temető kapuján belől, de kívül már nincs, mert ott élet van!

Ne tessék megijedni, nem akarok arra izgatni, hogy most mindjárt vesszünk össze. Eljön az magától is, mert el kell jönnie, elhozza a természetes fejlődés, elhozza az élet. Nem kell ahhoz nagy prófé-

tának lenni, hogy ezt megjövendőljem, mert természetszerűleg meghozza azt Társaságunknak ifjú kora, vagy előbb, vagy utóbb.

Én csak azt kívánom, hogy a mikor eljő majd a természetes fejlődésnek ez a mozzanata, társaságunk akkori vezetői ne ragaszkodjanak túlságosan ahhoz az elvhez, hogy „minden jól van, a hogy van”, mert sokan lesznek abban a hitben, mint magam is, hogy soha sincs jól úgy, a hogy van, mindig jobban kellene lenni! A surlódó véleményekben legyen meg mindig az ügynek szeretete, egymásnak megbecsülése és — a mi a fő — soha se tévesszék szem elől vitatkozásuk tárgyát.

Tisztelt Társaság! Ha a jövő felé nézek, látok abban ennél szebbet és vígasztalóbbat is, melyre most csak mint kegyes óhajásra gondolhatunk, de később valóságra kell válnia, hogy módja legyen Társulatunknak legközelebb megerősített alapszabályaiban kifejezett célját megfelelően megvalósítani. E cél első pontját, a „rovartant általában művelni” szerény eszközeinkkel megvalósítani semmi sem akadályoz. De tovább egy lépéssel, hogy „Magyarország faunáját rovertani szempontból vizsgáljuk”, nehezen mehetünk, mert szerény eszközeink csak azt engedik meg, hogy lakóhelyünk környékét vizsgálhatjuk akadálytalanul, hazánk legjellemzőbb vidékei csak alkalmilag nyílhatnak meg előttünk. Mi a vasútak kifejezett hálózata mellett is nehezen juthatunk el azokra a vidékekre, melyeket kikutatni feladatunk volna. Hiszem és remélem, hogy Társulatunk hasznos munkássága megértésre talál majd illetékes helyeken s megtalálják a módját annak, hogy hazánk faunájának kutatásában mozgékonyabbak lehessünk és célunkat azzal a buzgalommal szolgálhassuk, mely a természettudományoknak e szép és hasznos ága mindnyájunk lelkét foglalkoztatja.

Tisztelt Közgyűlés! Midőn hálás köszönetemet fejezem ki azért a megtiszteltetésért, hogy e helyet betölteni alkalmam volt, Társulatunknak a legszebb jövőt kívánva, mai közgyűlésünket ezennel megnyitottnak nyilvánítom.

. *

A tetszéssel fogadott elnöki megnyitó után Csiki Ernő titkár a következő jelentést olvasta fel:

Titkári jelentés. — Tisztelt Közgyűlés! Ismét elmúlt egy esztendő és pedig Társaságunk életében a 3. esztendő, melyről ezúttal számot kell vessünk. Az 1913. évről nem emlékezhetünk meg, mint valami nagyon jó évről, hiszen csak gondoljunk vissza azokra az elemi csapásokra, a melyek hazánk egyes vidékeit úgyszólván teljesen elpusztították, — mégis Társaságunk életében elég kedvezően folyt le. A rendkívül rossz időjárás ugyan kedvezőtlen befolyással volt a rovertani kutatásokra, annál több időt szentelhettek azonban rova-

rászaink tárgyukba való mélyedésre és így másrésről kedvezőbb eredménynyel járt; emellett Társaságunk vagyoniilag is szépen erősödött, a mint azt pénztárosunk és könyvtárosunk jelentéséből látni fogjuk.

Társaságunk belső életéről röviden a következőkben számolhatok be.

1913-ban 9 rendes ülést tartottunk 22 előadással, a mi az 1911. évi 12 és 1912. évi 19 előadással szemben némi haladást mutat. DR. HORVÁTH GÉZA, DR. KERTÉSZ KÁLMÁN, MIHÓK OTTÓ és DR. SCHMIDT ANTAL 2—2, BIRÓ LAJOS, JABLONOWSKI JÓZSEF, KADOCSA GYULA, DR. KERTÉSZ ABA, MOCSÁRY SÁNDOR, DR. PONGRÁCZ SÁNDOR, DR. SZABÓ JÓZSEF és DR. SZILÁDY ZOLTÁN 1—1 és magam 6 előadást tartottam. Külön kell megemlékeznek azonban 3 előadásról, nevezetesen JABLONOWSKI JÓZSEF alelnökünk előadásáról a szőlőillonezákkról, DR. KERTÉSZ ABA alelnökünk előadásáról az *Erebia Christi*-ről és MIHÓK OTTÓ-éról horvátországi bogarászati kirándulásáról, mely előadások kapcsán számos vetített kép került bemutatásra és így nemcsak tagtársainknak, hanem vendégeinknek is oktató irányuk mellett kellemes szórakoztatásul is szolgáltak. Tárgyukat illetőleg az előadások következőkép oszlottak meg: lepkészetű volt 6, bogarászati 5, legyészeti 4, hymenopterologiai 3, neuropterologiai 1, hemipterologiai 1 és általános tárgyú volt 2; a felsorolt előadások közül azonkívül 3 a gyakorlati entomologia körébe is vágott.

A rendes üléseken kívül 1913. évi februárius 15-én tartottuk II. közgyűlésünket, a társaság belügyeinek tárgyalására pedig 4 választmányi ülést tartottunk. Szépen látogatott üléseinket rendes összejöveteleink helyén tartottuk, egy ízben azonban a m. kir. Rovartani Állomás vendégszeretétét vettük igénybe, közgyűlésünket és egyik rendes ülésszünetet pedig a Magyar Nemzeti Múzeum igazgatósági tanácsstermében tartottuk, — fogadják ezért is hálás köszönetünket ez intézetek igazgatói BÁRÓ SZALAY IMRE és JABLONOWSKI JÓZSEF.

Tagjaink száma az 1912. évi állománnyal szemben sajnos visszaesést mutat, a mennyiben a létszám egy taggal kisebbedett. Választottunk ugyan 6 új tagot, azonban a halál kiragadta körünk-ből EHMANN FERENCZ lelkes bogarásztársunkat, a ki választmányunknak is tagja volt, azonkívül törültünk 1 tagot és kilépett 5 tag. Az 1914. évet tehát 97 taggal kezdjük. Egyelőre a tagok létszámának gyarapodására kevés kilátásunk van, mert ha sok gyűjtőnk közül azok, a kik még mindig inkább a külföldi egyesületek felé húznak, sikerülni is fog új tagokat szerezni, másrésről a tagdíjat nem fizető és érdeklődést nem mutató tagjaink közül kénytelenek leszünk néhányat kihagyni. Hogyha a tagszerzést illetőleg ezek után a közel jövőben nincsenek is valami nagyon kedvező kilátásaink, másrésről tudni fogjuk, hogy kikre számíthatunk biztosan. Egy kisebb, de lel-

kes gárda kintartása mellett azt hiszem Társaságunk jobban fog fejlődhetni, megerősödni.

A mi a Társaságunk hivatalos folyóiratát, a Rovartani Lapokat illeti, nincs sok mondani valóm, hiszen t. tagtársaim eléggé ismerik. Örömmel jelenthetem azonban, hogy az évi deficit. éppen azáltal, hogy Társaságunk ezt a lapot választotta hivatalos közlönyévé, tetemesen kisebbedett, úgy hogy a folyóirat terjedelmének megnagyobbítására is gondolhattam. Tagtársainknak az idén 1 $\frac{1}{2}$ ívvel több szöveget és két táblamellékletet nyújthattam. A Rovartani Lapok 1913. évi XX. évfolyama 20 szerzőtől 26 nagyobb és 11 kisebb közleményt, számos irodalmi ismertetést és a mennyire a rendelkezésre álló hely megengedte Társaságunk ügyeiről is elég bő tudósításokat hozott. A közlemények egy része rovarfaunánkról való ismereteinket nagyban előbbre vitte, úgy hogy ez a kötet is fontos forrásmunkája lesz a későbbi kutatóknak.

Tervbe vett kirándulásainkat Tatatóvárosra, majd Margitligetre az elmúlt év felette rossz időjárása teljesen meghiúsította. Hasonlóképen jártak különben azon tagtársaink is, a kik távolabbi vidékek kikutatására vállalkoztak. Ez az esőbe fojtott esztendő azonban így is szép eredménnyel végződött, hazánk rovarfaunája minden téren egész sereg új felfedezéssel gyarapodott.

E helyen említhetem meg, hogy alapszabályaink, a melyeket 1912. évi közgyűlésünkben a m. kir. Belügyminiszterium által kívánt kiegészítéssel újból felterjesztettünk jóváhagyás végett, végre 1913. évi márczius 7-én jóváhagyattak és így azokat füzet alakjában is kinyomattuk.

Tisztelt Közgyűlés! Ezekben voltam bátor Társaságunk működéséről beszámolni. Hogy Társaságunk működése ez évben is oly szép eredményeket mutathat fel, azt mindenekelőtt buzgó munkatársainknak köszönhetjük. Fogadják mindnyájan a kik Társaságunk ügyét felkarolták, szívesen közremunkálkodtak, őszinte köszönetemet.

Ez alkalommal már harmadszor van szerenésém Társaságunk működéséről beszámolhatni és most a mikor megbízatásom ideje lejár és visszatekintek az első három nehéz esztendőre, csak megelégedéssel szólhatok az elért eredményekről. A Magyar Entomologiai Társaság megalapításával nemcsak az sikerült, hogy az egy téren munkálkodókat a mennyire összehozhattuk, hanem alkalmat nyújtottunk arra, hogy munkálkodásuk gyümölcsét mások is felhasználhassák. Voltak ugyan disszonáns hangok is, a melyek a békés együttműködést némileg zavarták, — azt hiszem azonban, hogy daczára ennek az elért eredményekkel meg lehetünk elégedve, különösen akkor, a mikor még oly kevesen vagyunk a kik testtel-lelkel a rovartan művelésében lelik legnagyobb örömeiket.

DR. SZABÓ JÓZSEF könyvtáros a könyvtárról a következő jelentést teszi.

Könyvtárnoki jelentés. — Mélyen tisztelt közgyűlés! Könyvtárunknak ismét örvendetes gyarapodásáról számolhatok be. A tavalyi kimutatás szerint ugyanis 239-et tett ki könyveink száma, az idén pedig már összesen 646 munka van könyvtárunkban. Az 1913. évi gyarapodás tehát 407 darabot tett ki. Könyvtárunk gyarapítását néhány tagtársunknak köszönhetjük. A m. kir. Rovartani Állomás 262, az „Annales Musei Nationalis Hungarici“ szerkesztősége 29 darab munkát ajándékozott, a melyekért JABLONOWSKI JÓZSEF és DR. HORVÁTH GÉZA uraknak tartozunk köszönettel. Azonkívül DR. KERTÉSZ KÁLMÁN 107 darabbal, CSIKI ERNŐ, DR. SZABÓ JÓZSEF és UJBELI JÓZSEF pedig néhány darabbal gazdagították könyvállományunkat, fogadják ők is Társaságunk köszönetét. Az ajándékozott munkák legnagyobb része különböző folyóiratokból való különlenyomat, melyek csaknem mind az entomológia körébe vágnak.

*

DR. KERTÉSZ KÁLMÁN pénztáros a következő jelentést terjeszti elő:

Pénztári jelentés. — Tisztelt Közgyűlés!

A M. E. T. 1913. évi pénztári eredményéről beszámolva, jelentésem részben szomorú, részben örvendetes tényeknek a felsorolása.

Sajnálattal kell ugyanis megállapítanom, hogy tagtársaink magától értetődő kötelezettségüknek, t. i. a tagsági díj befizetésének, nagyon lanyhán tesznek eleget. Többen immár 3 évi, sokan 2 vagy 1 évi tagsági díjukkal vannak hátralékban. A választmány határozatából tett azon felszólításunknak, hogy kötelezettségüknek eleget tegyenek, sajnos, nem volt meg a kellő eredménye. Fel kell tehát használnom ezt az alkalmat is arra, hogy felkérjem t. tagjainkat, tegyenek eleget alapszabályszerű kötelezettségüknek s fizessék be tagsági díjaikat az év első negyedében. Egy embernél nem tesz nagy különbséget, hogy a 10 koronát néhány hónappal előbb vagy később fizeti-e be, de a társaság ugyancsak megérzi az e révén érte kamatveszteséget.

Örvendetes része jelentésemnek az, hogy vagyoni állapotunk ismét szilárdabb lett. PILLICH FERENCZ tagtársunk alapítóink sorába lépett. DR. KERTÉSZ KÁLMÁN pedig egy nagyobb alapítványt tett, mely neve alatt külön lesz kezelendő s melynek további gyarapítását is kilátásba helyezte. Az alapítvány jelenlegi összege 1240 K-t tesz ki.

Ha az 1913. évi előirányzatot a zárószámadással összehasonlítjuk, azt találjuk, hogy a bevételek minden egyes tételénél többletet értünk el, még pedig az alapítványok tételénél 1200 K, az oklevél

díjanknál 42 K. a kamatoknál 41 K 70 f, a tagdíjanknál 62 K-t, a mi azt bizonyítja, hogy költségvetésünk teljesen reális volt.

A kiadásokat véve sorba: értékpapírt 900 K-val többet vásárolhattuk, a Rovartani Lapok-nál 30 K, a postadíjanknál 38 K 62 f, a könyvtárnál 100 K megtakarítást értünk el, viszont a nyomtatványok tételét az alapszabályok nyomtatási költségei miatt 62 K 22 f-rel túlhaladtuk. A könyvtárnál elért megtakarítást azonban csak fájlal-nunk leket, de jelenlegi körülményeink, főleg a könyvtár ideiglenes és meg nem felelő elhelyezése nem engedik meg a túlgyors fejlesztést.

Múlt évi zárószámadásunk és vagyommérlegünk a következő:

A „Magyar Entomologiai Társaság” zárószámadása az 1913. évről.

BEVÉTEL		K	f	KIADÁS		K	f
1	Maradék az 1912. évről	336	52	1	Értékpapírok vásárlása	1847	68
2	Alapítványok	1300	—	2	Rovartani Lapok	450	—
3	Beiratási díjak	52	—	3	Postadíjak	21	38
4	Tagdíjak	762	—	4	Nyomtatványok	122	22
5	Rendkívüli bevétel	—	05	5	Kisebbségi kiadások	11	80
6	Kamatok	91	70	6	Maradék 1914-re	89	19
		2542	27			2542	27

A „Magyar Entomologiai Társaság” vagyommérlege 1913 december 31-én.

ACTIVUM		K	f	PASSIVUM		K	f
1	Készpénz	89	19	1	Kertész-féle alapítvány	1240	—
2	Értékpapír az Első Pesti Hazai Takarékpénztárban	3000	—	2	Tiszta vagyon	3583	—
3	Tagdíjhátralék:						
	a) Alapítvány	100	—				
	b) Tagdíj	693	—				
	c) Beiratási díj	26	—				
		819	—				
4	Könyvtár	911	80				
5	Leltári felszerelés	3	01				
		4823	—			4823	—

Titkár jelenti, hogy a múlt évi közgyűlésből kiküldött számvizsgálók a következő jelentést nyújtották be:

Tisztelt Közgyűlés! Alulírottak mint az 1913. évi közgyűlés által kiküldött pénztárvizsgálók mind a számadási könyveket, mind az az értékpapirokról szóló elismervényt és a pénztári készletet megvizsgáltuk és a számadást minden tekintetben rendben találtuk. Budapest, 1914. jan. 16-án. — GYÖRFFY JENŐ s. k., DR. SOÓS LAJOS s. k.

*

A közgyűlés a jelentést tudomásul veszi és a pénztárosnak a felmentvényt megadja, majd elfogadja a pénztáros által előterjesztett 1914. évi költségvetést és az 1914. évi számadások megvizsgálására kiküldi DR. SOÓS LAJOS és GYÖRFFY JENŐ tagokat.

A „Magyar Entomologiai Társaság” 1914. évi költségvetése.

BEVÉTEL			KIADÁS				
	K	f		K	f		
1	Maradék az 1913. évről	89	19	1	Értékpapírok vásárlása	800	—
2	Alapítvány	100	—	2	Rovartani Lapok . . .	480	—
3	Tagdíjak	500	—	3	Postadíjak	60	—
4	Beiratási díjak . . .	10	—	4	Kis nyomtatványok . .	40	—
5	Hátrálékos tagdíjak .	200	—	5	Könyvtár	100	—
6	Kamatok	130	—	6	Kisebb kiadások . . .	49	19
		1029 19				1029 19	

*

Titkár jelenti, hogy az alapszabályok rendelkezései alapján most visszalép az egy évre választott elnök, a három évre választott tisztikar és a választmány $\frac{1}{3}$ -a, vagyis négy választmányi tag, azonkívül a lemondás folytán megüresedett helyre még egy választmányi tag és előterjeszti a legutóbbi választmányi ülésen jelöltek listáját.

A szavazólapok kiosztása után az elnök a választás idejére a közgyűlést felfüggeszti, majd annak befejezte után az ülést újból megnyitván, a titkár a következőket jelenti:

Beadatott összesen 28 szavazó-lap, melyek szerint megválasztott elnökké DR. KERTÉSZ ABA (26 szavazat), alelnökké JABLONOWSKI JÓZSEF (25) és SZLABEY ERNŐ (24), titkárrá CSIKI ERNŐ (27), pénztárossá DR. KERTÉSZ KÁLMÁN (28), könyvtárossá DR. SZABÓ JÓZSEF (22), jegyzővé DR. STREDA REZSŐ (22) és választmányi tagokká: DR. HORVÁTH GÉZA 1914—16 (28), MOCSÁRY SÁNDOR 1914—16 (27),

TOMALA NÁNDOR 1914—16 (26), ULBRICH EDE 1914—16 (22) és SÁNDOR SÁNDOR 1914—15 (20).

A választás eredményének kihirdetése után DR. KERTÉSZ ABA, az újonnan megválasztott elnök, úgy a saját, mint az új tisztikar és az új választmányi tagok nevében megköszöni a megválasztást és ígéri, hogy a rájuk hárult kötelességnek mindnyájuk a Társaság érdekében tőlük telhetőleg legjobban fognak igyekezni megfelelni.

Több tárgy nem lévén, BIRÓ LAJOS elnök megköszöni az iránta tanúsított bizalmat, üdvözli az új vezetőséget és az ülést bezárja.

27. rendes ülés 1914. januárius 17-én. — A közgyűlés utáni rendes ülés egyetlen tárgya MALLÁSZ JÓZSEF dévai tagtársunknak „A hangyaleső” című poétikusan megírt tanulmányának felolvasása volt, melyet a jelenlévő tagok és vendégek osztatlan tetszéssel fogadtak.

Választmányi ülés 1914. februárius 20-án. — Új tagokul megválasztottak: DUDICH ENDRE tanárjelölt (Budapest), DR. GORKA SÁNDOR egyetemi m. tanár (Budapest) és HERCZOG JÓZSEF gyógyszerész (Versecz). — A választmány elhatározza, hogy budapesti tagjai részére a székesfőváros tanácsától gyűjtési igazolványok engedélyezését fogja kérni. — DR. KERTÉSZ KÁLMÁN jelentí, hogy az oxfordi nemzetközi entomologiai kongresszuson állandó nomenklatura-bizottság alakult, melynek felhívására a magyarországi bizottság megalakulására volna szükség, annál is inkább mert néhány kérdést véleményezésre meg is küldöttek. A választmány a bizottságba megválasztja elnöknek DR. HORVÁTH GÉZÁ-t, titkárnak DR. KERTÉSZ KÁLMÁN-t és tagokká CSIKI ERNŐ-t, JABLONOWSKI JÓZSEF-et és TOMALA NÁNDOR-t.

28. rendes ülés 1914. februárius 20-án. — DR. HORVÁTH GÉZA egyes déli fajoknak Magyarországon való elterjedéséről és azoknak északi elterjedési határáról beszélt. Ezt a határt az Alföldet környező hegyek koszorúja képezi, mely hegykoszorú például elterjedési határa a *Tettigia orni*-nak. A Földközi-tenger táján és Afrika északi felében előforduló óriási vízi poloska (*Amorgius niloticus*) Temesvár és Szatmár-Németiből ismeretes. Ezekhez járul újabban a *Phyllomorpha laciniata* VILL. nevű Coreida, melyet eddig csak Orsováról ismertünk és melyet utóbb KUTHY Aradmegyében (Apatelek) is megtalált. — Az előadás kapcsán DR. KERTÉSZ ABA megemlékezik SÁNDOR SÁNDOR kísérleteiről, ki a Hármashatárhegyen megkísérelte az *Antheraea Yamamai* nevű japán selyemszövő lepke tenyésztését, a mi azonban nem sikerült, mert a madarak kipusztították a hernyókat.

29. rendes ülés 1914. márczius 20-án. — DR. KERTÉSZ ABA elnök „Kirándulásom Courmayeurbe” címen ismerteti múlt évi al-

pesi gyűjtőkirándulását; számos vetített kép bemutatása mellett elvezet minket az Alpok e gyönyörű vidékére és jellemzi e vidék lepkefaunáját. A nagy tetszéssel fogadott előadás után még bemutatja a *Boarmia umbraria* Hb. egy Gödöllőn fogott példányát, melyet a M. Nemzeti Múzeumnak ajánlott fel, a mennyiben a múzeumi gyűjteményben honi példány még nem volt. Hazánkban eddig Nagyvárad és Maglódról volt ismeretes.

Választmányi ülés 1914. április 17-én. — Új tagokul megválasztottak: DR. LANGHOFFER ÁGOST egyetemi tanár (Zágráb) és E. LE MOULT entomologus (Paris).

30. rendes ülés 1914. április 17-én. — DR. KERTÉSZ KÁLMÁN „A házi légyről” című előadásában ismerteti annak a betegségek terjesztésében való szereplését és ezért irtásának fontosságát. Az érdeklődéssel hallgatott előadás kapcsán megindult vitában CSERNY LAJOS, CERVA FRIGYES, DR. HORVÁTH GÉZA és DR. SZABÓ JÓZSEF vettek részt, kik egyes vidékeken alkalmazott irtási módszereket ismertettek. — CSIKI ERNŐ ismertette VERITY tanulmányát a LINNÉ-féle lepke-typusokról, melynek értelmében egy egész sereg európai lepke nevét meg kell változtatni, a mennyiben LINNÉ nem mindig a közép-európai, hanem északi vagy déli (jelenleg más néven szereplő) fajták alapján írta le fajait. Majd ismerteti DR. KAUFMANN ERNŐ „Pécs város és Baranya vármegye bogárfaunája” című munkáját (az ismertetés irodalmi rovatunkban fog megjelenni).

Választmányi ülés 1914. május 15-én. — Pénztáros az első negyedévről szóló pénztári jelentését olvassa fel. A bevételek 698-19 K, a kiadások 13-81 K-t tettek ki. A választmány felhatalmazást ad 200 K névértékű koronajáradék vásárlására. A taggyűjtés szempontjából pénztáros egy körlevél kinyomatását és szétküldését javasolja, mellyel különösen földbirtokosaink figyelmét óhajtáná társaságunkra felhívni. A felolvasott körlevél tervezetét a választmány elfogadja és annak kinyomtatását elhatározza.

31. rendes ülés 1914. május 15-én. — CSIKI ERNŐ bemutat néhány egyenesszárnyú rovar, melyet a messze keleten házi állatként tartanak. Ilyen a *Gryllus infernalis* SAUSS., melyet a khinaiak tücsökviadalaihoz használnak, továbbá a *Gampsocleis gratiosa* BRUNN. nevű sáska-féle, melyet czirokszárból készült apró kalitkákban tartanak és ébresztő-órának használnak. — BIRÓ LAJOS GIRAULT-nak egy tartalmilag is exotikus munkáját mutatja be, melyben egy sereg új apródarazsat ír le és ezeket mindenféle híres ember (politikuskok, orvosok, írók, művészek, stb.) nevére nevezte el. — CSIKI ERNŐ bemutatja KAUFMANN ERNŐ egyik újabb munkáját (Képek a Mecsek-hegység bogárvilágából).